

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. új pénzben. Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Nagy Ignác.

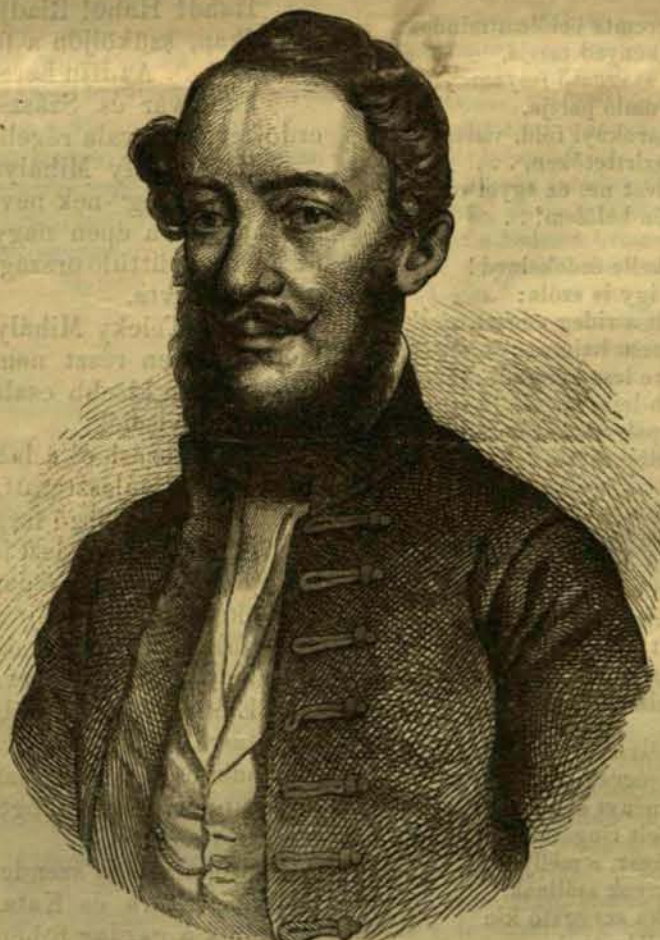
(1810–1854.)

Emlékezzünk irodalmunk elhunyt jeleseiről, kiknek sorait egyre olly kiméletlenül pusztítja a halál!

„Mikor a forrásból merit az ember, meghajol neki, azután hátat fordít feléje.“ Egy jeles római költőnek (Gratianusnak) e velős példázatát senkire sem lehet találobban alkalmazni, mint azon íróra, ki tollát a divat ingatag befolyása alá vetett napi érdekek szolgálatára szentelvén, ma a közkedvesség s népszerűség legbővebb mértékében részesül, — már holnap, az izlés vagy viszonyok változtával a közönség kegyében másnak kénytelen helyet engedni, s neve kapós-volta — mint a színésze vagy zenésze — legjobb esetben is csak azon nemzedékre terjed, a mellynek számára irt, és a mellyre hatni tudott. De bár művei — tartós fenmaradásra ugy sem levén számítva — idővel a nagy közönségnél feledésbe merülnek: a korokra gyakorolt hatás minőségét s munkálkodásuk irányát a nemzeti mivelődés és irodalom története mindig számba veszi és érdem szerint méltányolja. Kétszeres mértékben illetheti pedig e méltánylat azon jelesek, kik, mint Nagy Ignác, szép tehetségüket idegen nemzetiség és irodalom kebeléből iltetik által s hasznosítják a miénknek emelésére, ápolására; kivált, ha még új „irodalmi ágak“ alapítása által — habár csak az időszakai sajtó határainak tágítását is eszközlik.

Nagy Ignác született 1810-ben október 7-én, Keszthelyen, hol atyja gazdatiszt volt. Tanulását Gyöngyösön kezdve, Ujvidéken, Baján, Pécsen, Budán folytatva, 1831-ben a pesti egyetemen végzé, mikor aztán magyar királyi kamarai számvevőségi szolgálatba lépett s megnősült. Az irodalomhoz, már első ifjuságán kezdve különös hajlammal viseltetett s vele tetteleg is foglalkozott, de csak a némettel; 1829-ki Pestre jöttével a magyar nyelvben még nagyon járatlan volt, mivel az ideig, hogy atyja feltételének annál inkább eleget tehessen, ki kamarai hivatalra szánta: mindig német családok közt s német körökben forgott; hanem az ország fővárosában az épen e tájt ha-

talmasan ébredező nemzetiség és fejlődőbe eredt irodalmi élet központján, szép nyelvünket megszeretvén, németül készült munkáit megsemmisítette s nevét, 1833-ban kezdve, lapokban és folyóiratokban, előbb fordított, majd eredeti dolgozatok alatt látjuk. 1836-ban a korán elhunyt Munkácsy János oldala mellett a „Rajzolatok“ czimű igen olvasott szépirodalmi lapnál segédszerzőséget vállalt, következő év mártiusában pedig Helmeczy Mihály „Jelenkor“ czimű, akkor egyetlen pesti magyar politikai lapjához szegődött, hol a „Külföld“ egy részén kívül a „Budapesti napló“ rovatát kezelte, s e rovat által, — melly később a hírlapirodalomnak olly kedvelt, érdekes és hasznos ága lett — az ujdonságírást, illy alakban első kezdte és honosította meg. 1844. óta, mint a két tűz közé szorult mérsékletes politikai irány képviselője, a „Budapesti Híradó“nak a pártok akkori helyzetében élesen üldözött „Hirharang“-ját derekasán kongatta. A mellett önálló, többnyire satyricus zamatu szépirodalmi művekkel is elárasztotta az azokon kapva-kapó közönséget; élcgazdag és talpraesett dolgozataival minden zsebkönyvben, folyóiratban lehetett találkozni, — maga az „Athenaeum“, a tiszta izlés és ép nyelv ezen feledhetlen példányiskolája, számos jeles elbeszélést s rajzot közölt tőle, mellyek közt „Budapesti élet“ czimmels *Zajtay* álnév alatt nyújtott velős satyrái nemcsak akkoriban kitünő hatást eszközöltek, hanem még most is e nemű irodalmi termékeink legkiválóbbjai közé sorozhatók. — Másfelől a szinpadot is több jeles vigjátékkal ajándékozta meg; legkitünőbb a „Tisztujítás“, melly a magyar Tudós Társaság *szás*

NAGY IGNÁCZ.

aranyos jutalmát s az „Életuntak“, melly szintén tudós-társasági mellékdíjt nyert. — Még 1839-ben megindította „Szinműtár“ czim alatt a jelesebb hazai és külföldi szinművek gyűjteményét, mellyből összesen negyvennyolcz füzet — ötvenhat darabbal látott napvilágot. A nemzeti színház számára is nagyon sokat fordított, közte Hugo Viktor „Tudor Mariá“-ját, „Ruy Blas“-át,

Schiller „Fiesco“-ját. Ekkép neve rövid időn a legkedveltebbek egyikévé lett, s a köz figyelmet annyira reá irányozta, hogy 1840-ben a Tudós-Társaság, majd 1847-ben a Kisfaludy-társaság tagjává választották, melynek később pénztárnokává lett, s a társaság által kiadott becses „Külföldi regénytár“- két folyamban ügyes megválasztással és jó tapintattal szerkesztette. Munkássága és népszerűsége tetőpontján érték az 1848-ki napok, midőn egész addig viselt kamarai kisebb hivatalát letévén, magát egészen az irodalomnak szenteite s az „Ételképek“- szerkesztését vette át; majd 1849 végén a „Hölgyfutár“- című divatlapot alapította, hol a viharos idők megszűntével, tökéletes tetsz-halálha süllyedt irodalom első életjelét adta; e lapban a magyar időszaki szépirodalmat azután is, valami negyedfél évig egyedül és sok buzgalommal képviselte s habár, a viszonyokhoz képest, korcsajtásoknak is kénytelen volt helyet engedni a parlag kerten: nem egy szép tehetséggel s jóra való erővel ajándékozta meg az irodalmat. —

Megfeszített szorgalma s éjet-napot egybetevő lankadatlan munkássága egészségét legjobb korában aláásták s tönkre tették. Hosszas betegeskedés után meghalt 1854 márczius 19-én, 43 éves korában.

Külsejét illetőleg közép-temetű, gyenge egészségi s testalkatu férfiú volt; — nem igen vonzó kifejezésű arcához szokni kellett, hogy rajta az ember gyakoribb érintkezés után az emelkedett lélek és tiszta kedély vonásait föllehesse; hanem egyszer megismerve, tiszta jelleme, elmés és kedves társalgása számára őszinte becsülést s kedveltséget biztosítottak. — Magán egyéniségére nézve békés, csendes természetű, ember volt, kiből senki sem nézte volna ki a satyrának azon metsző élet, melly egész irodalmi működésén s főleg hírharangozó polemiáin keresztül huzódik.

A fáradhatlan hű munkás időelőtti halálát joggal sajnálhatja, az irodalom, és nemzeti nyelv minden igaz barátja. Z—y K—ly.

Szivem.

Agyagkancsóm összetörött,
Cserepeit egybe-
Forrasztottam, s illatos bor
Csillog újra benne.
Megtört szivem! mi valál, föld
Miért nem maradtál?!
Most talán, mint kancsó, szintén
Vidámon ragyognál.

Por létedkor imigy kellett
Volna könnyörögnöd:
Ne bánts engem, sors! ne bánts oh
Engem sárgöröngyöt,
Hadd maradjak én az anya-
Földdel összeforrvá,
Ne szakaszsz el hű öletől,
Kín közé sodorva.

Maradjak én fekete föld,
Tán vad rózsabokor
Pirul fel majd kebelemből
Minden kikeletkor!
S a vadász így szól majd hozzám,
Mosoly ülve ajkát:
Hol loptad te, barna anyó,
E tündér leánykát?

Vagy legyenek föld, de a tenger
Medrének egy része,
Felettem a zugó habok
Vadregényes vése:
De lenn a hab mint a bölcső
Csendesen hintázik,
S kebelemben, elmerengőn
Gyöngy s virággal játszik.

Sors! teremts belőlem mindent
A mint kényed tartja,
Legyek szaggató folyamnak
Mélybe omló partja,
Vagy maroknyi föld, villámok
Közt a szirttetőken, . . .
Csak szivet ne, ez egyet ne
Alkoss én belőlem! . . .

Im így kelle esdekelned!
S ajkad így is szóla;
De, felelt a rideg végzet,
Szódra nem hajolva:
Teljesítve lesz kérése,
De előbb lejárva
Hosszu pályád, karom által
Hő kebelbe zárva.

Mint kívántad, a sötét föld
Felett fognak állni
Felviruló örömidnek
Hervadó rózsái;
Zug a vihar, s égő vágyad
Bár mint sóhajtozza,
Nem lesz tavasz, a melly őket
Többé visszahozza.

Medre léssz a tüztengernek,
Vad kétségnek adva,
Holt reményt s szebb álmid széttört
Gyöngyeit ringatva;
Part leszesz, a mellyre dalló
Csalogányok szállnak,
Martaléka szaggató kin
Sötét hullámának.

S majd, ha pályád kopár szirtjén,
Küzdve rideg éjjel,
Egy virág sem fogan többé
Illatos kelyhével, . . .
Visszatérsz az anyaföldbe,
Mellyhez vágyad úgy von,
S nem lesz hatalom, melly többé
Tőle elszakaszson.

Szemere Miklós.

Az ország titka.

Történeti beszély, P. SZATHMÁRI KÁROLYTÓL.

Milly vidám, milly boldog volt még akkor Erdélyország!

Az a tarka keleti faj még élt; még nem borította komoly-szinű sötét posztó a magyar vállait; pezsgett, zajgott a nemzeti élet, melly reményeit egy büszke ifju törzshöz kötö, mellyből jövőre a boldogság és béke terepély, árnyas fáját hitte felnőni.

Valóban az akkori és későbbi Erdély között olly nagy a különbség, mint egy regényes táj nyári és téli látkepe között; akkor minden eleven, minden tarka, minden vidám; a réten ezer virág; a virágos bokrokon ezer ékestollu dalos madár: most minden szomorú, minden egyszínű és komoly; a mezőn halotti fehér ing s a tarka dalosok helyén barna hollók, károgó varjak serege.

Élt, igaz, némi előérzet az emberek szívében, melly a kis hazának sötétebb jövőt jósolt; búskomorságra hajlott öreg Apaffy Mihály, s neki, ki egykor egész német csapatát a pad alá itta, kezdett a veder bor megártani; hanyatlott a derék fejedelemlő drága egészsége is, s nem egy ember sejté, hogy azon valami rejtegetett fájdalom emésztő férge rág: de Teleky, Bethlen Miklós fennhordák még fejüket s a két ur hazafiságában erősebb volt a hit, hogysem valaki az ideig az ország sorsán kételkedhetnék, mig e két ember vidám tud maradni.

A Leopoldi kötlevel már megvolt és sok szépet ígért; többek között az ifju Apaffy Mihály megerősítését is: de hogy minő föltételekkel eshetik az meg, ez volt az ország titka, mellyet a fejedelmi páron kívül csak Teleky és Bethlen tudhattak.

Igy állván a dolgok, a fiatalság s még az öreg urak legtöbbje is átadta magát a hajdani szép idők kedvtöltéseinek s a régi jó kedvű fejedelmi esték, fényes és mégis családias menyegzői ünnepek, nagyszerű hajtóvadászatok egymást érték, utat engedve azon kedves kötelékeknek, mellyek Erdély nemességét a nemzeti fejedelmek idejében, valósággal egyetlen nagy családdá fűzték.

A hajtóvadászat.

Hahó! Hahó! Riadjon fel az erdők méla csendje! Röffenjen a vadkan, szükköljön a farkas; talpra gyenge őz s bokros szarvu szarvas! . . . Az ifju herczeg tart ma vadászatot! . . .

Fehérvár és Szászsebes között mai napig gyönyörű csaltos erdő terül; ez vala régebben a fejedelmi vadaskert.

Ifju Apaffy Mihálynak, kit ez időben Erdélyországban mindenki „herczeg“-nek nevezett, kedves szenvedélye volt a vadászat, s a mai napra épen nagyszerű hajtóvadászatot rendezett, mellyre az épen együttülő országgyűlés minden nevezetesebb férfiát és hölgyét meghívta.

Öreg Teleky Mihályt is csak köszvénye gátolta, hogy az élénk kedvtöltésben részt nem vön; maga helyett azonban négy fiát küldé, kik a kisebb családú Bánffyok és Bethlenek mellett hatalmasan képviselék.

Találkozási- és a laczikonyhák föllállítási helyéül egy mosolygó érdei tisztás választott, mellyet a vadász társaság vidám delnöi, a társzekerek és sürgő forgó cselédség már is lefoglaltak.

Gyönyörű tavaszi idő volt, s a tisztás üde virágai csaknem földig hajoltak a gazdag gyémánt-eső alatt, mellyel a reggharmat őket elönté. A hajtás még csak messze távolban hangzék, úgy-hogy fülmilék és pintyek, „a bokrok furulyái“, még épen nem érzék magukat az által zavarva.

Élénk öltözötű hölgyek itt amott vidáman beszélgető, vagy a hajtásra figyelő csoportozatokat képeztek s eleven arcaik a regg pirjának és a hatalmasan föllobogó máglyáknak kettős fényében olly tündéri fényben égtek, hogy méltók lettek volna bármely híres festő ecsetére.

Szépségre és szendeségre különösen kiváltak Bethlen Gergely leányai: Klára és Kata, kik egymás vállára támasztott karokkal lépdeltek a gazdag füben az erdő felé, egy különösen lágy magyar dalt énekelve, mellyhez karcsu derekaikat most jobb majd balfelé hajliták, bámulatos öszhangzással. Mindketten sötét barna haj áldásával valának megajándékozva, mellynek fűrtéi között, mint gyöngyvirág a gazdag füben, reszkettek bogláraiknak keleti gyöngyei. De a fekete haj és fehér homlok alól Klára villogó fekete szemekkel nyilazott maga elé, mig Kata sötét két szemekkel mosolygott, s az erdő hallgatag fái, virágai mintha e szende tekintet által lettek volna elbűvölve. Egyenlően voltak öltözve; mindketten

buzavirágszin vállacsában, melly egyszerű fekete zsinórzattal volt ékitve, s mindketten könnyed fehér szoknyácskákban, melly alól csak néha-néha tűntek elé a piczinke vörös topánkák, minöket akkor Erdélyben általában viselni szoktak.

— Mig a cselédek hozzákészülnek, valamit játszani kellene, — mond végre Klára, midön éneküket bevégezték — annyi leány együtt és nem tud valamit kitalálni!

— Hagyjuk el; jobb itt az erdőben, én ugy szeretem hallgatni a faleveleknek lassu csörgését, a távoli viszhangot s a szellő lassu csapkodását, melly a fák koronáját rengeti, s mellynek hűséből itt alant mitsem éreziünk.

— De én csak nem megyek belebb; valami vad erre tévedhet, — aztán megjárjuk. Jerünk vissza a lányokhoz s kezdjünk valamit. Mit mondanak, hogy ugy félre vonulunk a társaságtól!

Katának az engedés második természete volt, s a két leány megfordult, közeledve az egyik vigan nevetkérező nőtársasághoz, mellyben a szót a különösen élénk Teleky Krisztina vitte; egy junói természetű szép szöke leány, kinek házias nevelése és vidám természete később Kendeffy Pált boldogítja.

— Ugy-e bár, leányok, játszunk valamit? — kérdi Klára a szép csoporthoz érkezve.

— Az igaz, még a sátrak sincsenek fölütve, s az asszonyok sem haraguznak meg, — biztatja a társaságot Kun Kata, egy szép karcsu barna hölgy, kinek későbbi gyászos sorsát vidám arczáról ki sem olvasta volna ki egyelőre, s kinek történetét alkalmilag elregeálni el nem mulasztandom.

— Az igaz — mond élénken Krisztina — de mit? . . . „Kiűn a bárány benn a farkast“ nem játszhatunk, — mert bárány ugyan van elég; de farkast sehol sem látok. Mégis — teszi hozzá csipően és Klárára czélozva, ha Bánffy György itt volna. . .

Klára elpirult s vele, mintha őt is érdekelné Kata is, még mélyebben, mint nénje.

— Nem azért mondtam; különben én is beszélhetnék valamit Kendeffy Pál uramról

— Nekem bizony nem kell! — mond könnyelműen Krisztina; nem leszek én Kun Kata sógornéja.

Ez utóbbi megjegyzés tréfásan volt mondva és leginkább azért, hogy a figyelmet piruló arczáról másra fordítsa: de barát-nője arczát, kit ez illetett, hirtelen elhagyta a vér.

— Halld Krisztina — mond, mig szép szeméibe könyük tolu-tak — elébb meghalok én, hogysesem az megtörténik.

— Oh te bohó. No bizony, még komolyan veszi! — szól Krisztina, könnyelmű szavait ép olly gyorsan megbánva s barátnője arczára csókjaival a vért visszacsalván. . . Jerünk tehát és lásunk valami játék után. . . Játsszunk:

„Réz pénz pendüle
A boglyában csendüle.“

S a szép leányok körbe fogóztak s kedvszeszélylyel játszák e régi játékot, melly még a mohácsi ütközet előtti időkből maradt fenn hazánkban.

A játékhoz énekelni is kellett s a komoly tölgy-erdő nem sokára a kedves leánykák hangzatos énekének viszhangjától lön fölverve; mig tovább a tisztás térségén a máglyák mindinkább fellobogtak, s a színes sátrak ponyváiból, mintegy varázsütésre eleven kis városka emelkedett, mellyben komoly, méltóságos tekintetű matronák, kényelmes nyughelyekről és evőasztalokról gondoskodtak, vagy a lakoma részleteit rendezék.

E vidám zajt azonban egyszerre másnemű váltá föl; figyelmes hallgató előtt a leánykák dalán egy-egy közeledő kúrthang átható hangja tört át, s egyszerre ollyas valami történt, mi a játékot félbeszakítá, s mi a társaságnak kétszeres örömet okozott.

Az erdőszeleén ugyanis egy vékony lábú özike jelent meg, piczike kis ünőjével s a mint maga előtt a benépesített gypet megpillantá, hol máskor hihetőleg zavartalanul legelészett, jámbor de szomorú tekintettel állt meg, s szorongatásában a siró bárányéhoz hasonló hangot hallatott.

Lehetlen leírni az örömet, mellyet ezen jelenet a leánykákknak okozott. Ők ép olly leszögzett lábakkal álltak meg, ellenálhatatlan vágygyal vonzatva a kis anyaállat: és magzatkája felé s félvén, hogy az ujra eltűnik, egymást visszatartva.

— Istenem! — sohajt Bethlen Kata — a világért nem adnám, ha csak egyszer megsimogathatnám.

— Ne mozogjatok! — kiáltja parancsoló hangon Teleky

Krisztina — látjátok, szegény kicsiny hogy el van fáradva, alig tud lihegni; most mindjárt leül.

S valóban a kis özborju, anyjának csak fáradságát s nem egyszersmind aggodalmait osztva, a zöld gyeppamlagra telepedett s föl sem véve a tarka társaságot, melly reabámult, elfogulatlanul kezdé harapdálni a füvet maga körül.

Most azonban egy kürt egészen közelben szólalt meg, s a hajtók lármája egyre közeledni hallatszott.

A szegény anyöz aggályosan szaladgálta körül magzatát s érdes piros nyelvcskéjével, mintha erőt akarna belé önteni, gerinczén végig nyalogatá.

— Nekem ugy tetszik, mond Kun Kata, hogy a hajtás erre közelit.

— Ejh, ne beszélj ollyat — mond pirongató hangon a bátrabb Krisztina — lehet, hogy itt nem messze tölünk csapnak el, mert a hálók itt jobb kézre vannak fölállitva; de csak nem olly ügyetlenek, hogy a hajtást egyenesen a konyhák felé vegyék.

— De elvéthetik — mond a közeledő hangok miatt aggályossá váló Klára — tudok én már arra elég esetet, hogy a hajtók az irányra nézve megtévedtek.

A bátor Krisztina most épen korholásait akarta folytatni, midön az őz anyát gyermekével együtt szilaj csörrenés verte fel s az erdő láthatárán deli szarvas jelent meg, melly elvakult félelmében egyenesen a konyhák egyikének tartott.

— Krisztina! — hangzék most a sátrak egyike elől Telekyné Vér Judit szava — siessetek a sátrakhoz; a hajtás erre fordult!

(Folytatás következik.)

Balassa-Gyarmat.

Balassa — máskép *Ipoly-Gyarmat*, Nógrád jelenlegi székvárosa, fekszik a kies Ipoly völgyében, az Ipoly folyó bal partján, kellemes térségen, egészen Hontmegye határán.

Fekvése és környezete a kereskedelemre igen alkalmas levén, a környék egyik főbb kereskedő helyét képezi, s tán ezen kedvező fekvésének köszönheti a város, hogy évről évre nagyobbodik és szép épületekben gyarapodik.

Jelenlegi alakja s állapota nagyban különbözik a hajdanitól, mert mig most mint egy emelkedőfélben levő, mindenféle nyílt kereskedő várost szemléljük, — az elmúlt századokban ellenkezőleg erős kőfalakkal s bástyákkal, körülvéve, s várral is ellátva, egészen harcziasan nézett ki.

A multbani viszontagságairól s történet dolgairól a következőket olvassuk történezeinknél.

Legelőször találjuk Gyarmatot említve a XIII. században, a regényes lovagkorban, de csak mint várat, vagy is helyesebben *tornyot*, a midön is azt mint illyet a Balassa nemzetségből származó *Miklós*, Detre, zólyomi főispánnak a fia, kapja IV. Béla királytól, cserében más birtokokért, 1246-ik évben sept. 11-kén.

Azonban a gyarmati torony csakhamar rokonok közti civódás és fegyverrel viaskodásra adott alkalmat. Mert a fennemlített Miklós bátyjának, Mikó, zólyomi főispánnak vejei, u. m. a hatalmas *Huntpáznán nemzetségbeli Demeter gróf*, *Hunt fia*, és *Lampert gróf*, *Kázmér fia*, hatalmukba ejték azt, ki akarván birtokából rekeszteni Miklóst.

Ez jogai ekénti megsértésének a hatalmaskodókön való megbosszulását fiára *Demeter mesterre* bizta, ki is fegyvereseit összegyűjtván, s testvéröccsének, a Honti és Barsi főispán *Biliternek* segedelmével a tornyot megostromolván, azt szerencsésen be is vevé, s ekkép törvényes birtokossának hatalmába visszakeríté.

Ezen időtől fogva Gyarmat majdnem folytonosan a Balassák birtokában maradt, kik magukat innét és Kékkőről szokták volt és szokják még most is írni.

A XV. század elején Gyarmat határa, egy sajátságos s ama kort jellemző esemény által jóval megnagyobbodott. Ugyanis Gyarmat akkori ura, egy Balassa, a szomszéd, s már Hont megyében fekvő, Kóvár helységhez tartozó Szoboki pusztá határán, az ottani patakhoz egy malmot épített. Kóvárt és Szobokot s néhány környékbeli falut akkor a Huntpáznán nemzetségből eredő s jelenleg már főgon kihalt *Kóváry* család bírta; s ez időben feje a családnak s ura a fennemlített birtokoknak, *Kóváry Pál*, Zsigmond király protonotariusza, s mint ki jószágain pallosjogot is birt, — felindulva Balassa foglalásán, jobbagyait felveré, s velök az új malmot körül fogván, a molnárt legényeivel s családjával együtt a malomba záratá, s azt rájuk gyujtván, velök együtt leégetteté. Kóváry e kegyetlen tettének heves pör lön a következménye, mellynek befejezésével, nádori ítélet következtében Kóváry Páltól szoboki pusztájának egy nagy része elvétetett, s a gyarmati határhoz csatoltatott, a mint is ama darab föld ma is jelentékeny részét képezi a gyarmati határnak.

A város is a vár körül elterülven, lassanként nagyobbodott s erősödött, ollyannyira hogy a török háboruk idejében már *Nagy-Gyarmat* nevezetre találtatott érdemesnek, s erős falakkal s bástyákkal levén körülvéve, nem csekély szerepet játszott ama zivataros időkben.

Az 1552-ik év valamint az egész környékre, ugy Gyarmatra nézve is

vészteljes volt, mert *Eunuchus Ali*, a budai basa, elárastván a vidéket számtalan csapataival, a gyarmati, szécsényi, ecsegi, bujái stb. várakat elfoglalván, földig lerontatá. A törökök elűzése után azonban ama várak mint nevezetes erős helyek újra felépítetének, új bástyákkal, árkokkal s karózatokkal megerősítették. S különösen Gyarmat erősítéséhez országgyűlési végzetek folytán 1602-ben Hont-, Árva-, Liptó-, 1608-ban Liptó-, 1618-ban pedig Hontmegyék lőnek kirendelve.

1605-ben a bányavárosokat oltalmazó várak u. m. Gyarmat, Szécsény, Drégely, Palánk, Kékkő őrségei a bent levő német katonákat kardra hányván, Bocskaynak hódoltak s hűséget esküvének, mit megtudván Bocskay, Kassán nagy örömnapot ünnepeltetett, s a piacon s a város bástyáin levő minden ágyuit kisütteté.

Letűnven azonban nemsokára Bocskay szerencsecsillaga, Gyarmat a császáriak hatalmába került, *Morgentaller Fülöp* lőn kapitánynak behelyezve. De ez szerencsétlenül járt. — Mert 1619-ben *Rhédey Fer.*, Bethlen Gábor hadvezére, Füleket elfoglalván, innét körleveleket küldött a környékbeli várak és városok őrzeteihez, felszólítván őket: hogy adnák meg magukat, ellenkező esetben tüznek és fegyvernek fognának áldozatul esni; mire a gyarmati őrségbeliek az ellenkező *Morgentallert* magok közé vevén, a várat vele együtt átadák *Rhédeynek*. — 1626-ban *Bethlen Gábor*, eleibe jöven a Némethonból segítségére siető *Mansfeld* sógorának, s hadseregével Palánktól Szécsény felé vonulván, Gyarmat alá szállt, ő maga a városban, seregei részint a város utcáin, részint a városon kívül, s egy éjt itt töltvén, más nap Szécsénybe vonult, hol vele másnap *Mansfeld* s a *weimari Ernest* hercegek hadaikkal szerencsésen egyesülének.

Ugyanezen évben t. i. 1626-ban apr. 7-én köttetett Gyarmaton az ismeretes *gyarmati békekötés*, melyet a törökök részéről aláírtak a budai és egri küldöttek, a német császár részéről *Eszterházy Miklós*, *Frangepán Miklós*, *Alheim*, *Kurtz* és *b. Gallern*; *Bethlen Gábor* részéről pedig *Kamuthy Farkas*, *Toldalaghi Mihály* és *Borsos Tamás*.

1648-ban Gyarmatot ismét nagy veszély fenyegette török részről, melytől csupán csak őrségének, s a város lakosainak vitéz lelkülete által menekült meg.

Tudniillik értesőkre esett a gyarmati magyar lovasoknak, hogy Nógrád várából az ottani törökök egy nagy születésű török menyasszonyt számos becses készülettel *Esztergomba* fognak kísélni, — ők tehát rögtön egy keakeny mély utban elrejtvén magukat, a semmi rosztat sem sejtő török kíséretet megrohanák, leszabdálák, s a menyasszonyt minden drágaságaival s pompás paripáival együtt a gyarmati erősségbe elvívék. A törökök ezért véres boszut esküvén, egy Aga négyezer harcossal Gyarmat alá szállt, minden szükséges ostromeszközökkel ellátva, eltökélve levén, az erősséget végkép lerombolni, mely, ugymond, nem vár: de „tolvajok barlangja és huszárok fészke,” s nagy erélyvel futóárkok ásásához, s a karózatok elrontásához állítá embereit.

Lett azonban Gyarmat tanuja a magyar harcosok, s mi több, a magyar nők olly hősiességének, minőről jól esik, e késő században is megemlékeznünk. Mert a gyarmati lovasok egyesülvén az előtte való éjjel történetesen Gyarmatra érkezett Palánki lovasokkal s a lelkesült lakosokkal, egy általános kirohanást intéztek az ellenség ellen. A nők eleinte forró olaj-

jal s kődarabokkal, később elvonulván a város falaitól a harc, szintén felfegyverkezve, olly bátor s határozott részt vettek a harcban, hogy számos török és maga az Aga is női kezek által veszték el. Észrevevén Agájok elestét a törökök, s nem lévén már képesek a magyarok tüzeinek többé ellentállni, — megfutamlanak, s a sebesültek s fogságba esettek kivül 400 török maradt halva a csatatéren. A gyarmati nők ezen vitézsége ez egri hős nők után a második helyet foglalja el a magyar történetben, s a magyar nemzet büszke lehet e két dicső példára. A harc vége felé még feleslegül *Forgács Ádám* palánki kapitány is megérkezett magyar és német lovasaival, s a küzdők közé elegyedvén, egész Nógrád váráig kergeté a futamlókat. — 1657-ben *Balassa Imre* két magas bástyával erősítette meg

Gyarmatot. — 1661-ben a gyarmati, palánki, füleki és szécsényi lovasok 200 megterhelt török szekeret akarának elfoglalni, de pórul jártak, mert meglepetvén egy nagy török csapattól, szétverettek, számosan fogságba esvén, s csak 60-an menekülhettek meg.

A következő két évtized Gyarmatra nézve különösen vészteljes lett, mert részint a török, részint az akkori véres polgárháborúkban annyira elpusztult a vár és a város, hogy csak kőhalom, s az egész határ csak pusztaság lett.

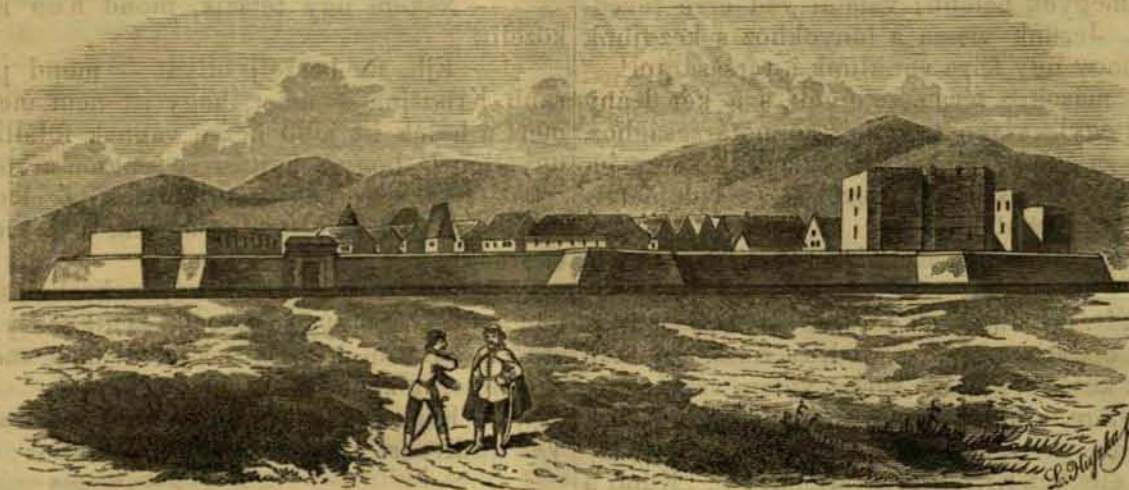
vén, a plébánia is a szomszéd *Kóvár* helységbe lőn áttéve. S ezen időtől fogva Gyarmat megszűnt mint erősség létezni, leomlottak a magas bástyák, betöltettek a mély árkok, — de az elpusztult omladékokból újból felemelkedett egy ifju kereskedő város, nem többé bástyákkal s árkokkal körülvéve, de mindenfelé nyíltan, a kereskedői céloknak megfelelőleg.

Ugyanis 1690-ben *Koháry István*, a véghegyek akkori főkapitánya, szabadságlevelet adott néhány szabadosnak, kik a pusztá Gyarmaton letelepedvén, új alapját veték meg a mostan már szép virágzásnak indult városnak. S annyira eltűnt már ma minden nyoma a hajdani nevezetes erősségnek, hogy ha nem kénytetnének hitelt adni a történeti adatoknak, a város jelen állapotjáról ítélve, merőben kétségbe vonhatnók egykori létezését.

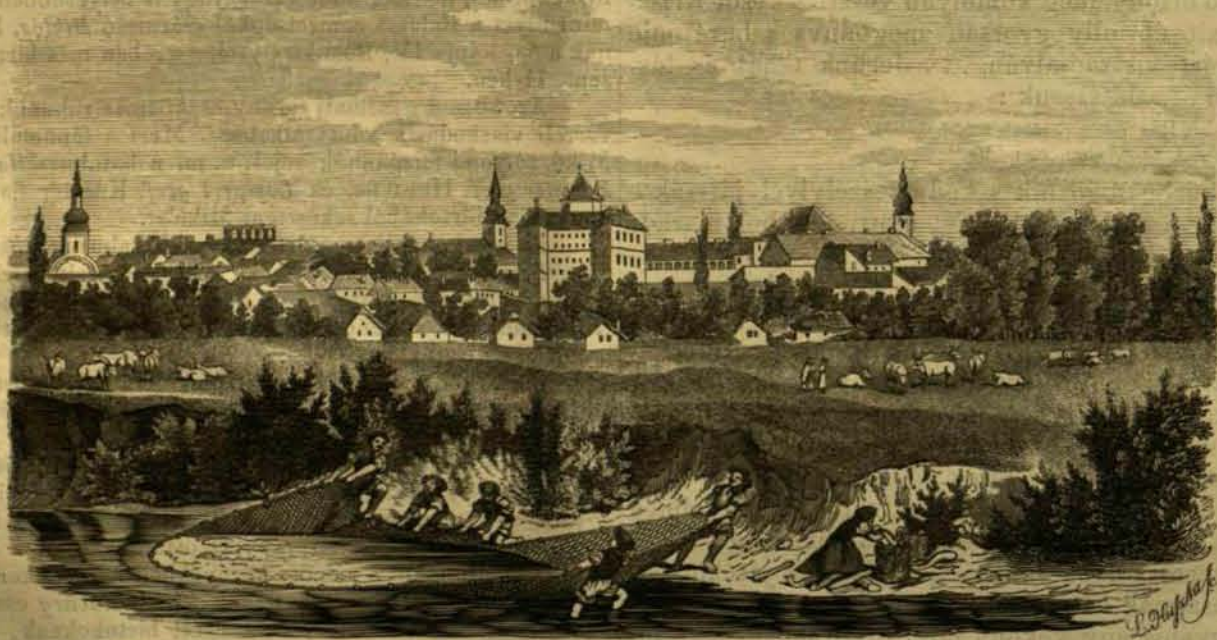
Jelenleg kereskedésén kívül élénkíti a várost az is, hogy Nógrád fő városa levén, a megyei hatóságok itt székelnek, sőt Hontmegyéből is néhány ága a törvénykezésnek ide tételét által. Nevezetesebb épületei közé tartoznak: a szép megyeház, melynek homlokáról büszkén int le a jelige: „Nógrád a közügyért!”, továbbá a nagyszerű öt emeletes fogház, mely e század negyedik tizedében, nagyrészt *Fráter Pál* alispánása alatt épült, magánrendszer alapján. Az uri rendből bírnak pedig néhány csinos magánházat *Szerény*, *Kubinyi*, *Platthy*, *Majláth* stb. családok. — Ujabb időben könyvnyomdája s könyvkereskedése is létesülvén, tökéletesen van okunk remélni, hogy Gyarmat az eddigi arányban haladván, egyike leend a jövőben is hazánk legvirágzóbb városainak!

Patkányharc Londonban.

Azon hiedelemben — írja egy utazó, — hogy már mindent láttam, a mi Londonban megtekintésre méltó, épen elhagyni készültem az angol fővárost, midőn vezetém, Mr. Thomson, felém fordulva kérdé, ha nem volna-e kedvem megnézni, mint fojtogatják a bulldogok rendre a patkányokat; s

Balassa-Gyarmat a XVI. században.

Balassa-Gyarmat most.

midőn bámulatomat, s e vad látvány iránti ellenszenvemet észrevette, folytatá :

— Önnek valóban igen finom izlése van, uram. Azonban e mulatság épen azok közé tartozik, melyekben a város legtekintélyeseb férfiai is örömet vesznek részt.

E fontos indok következtében elhatároztam magamat, a sajátosság látványon jelenlenni, annál inkább, mert meg voltam győződve, hogy jelenlétem által egyetlen egy patkánnyal sem vész el több, mint különben.

Mr. Thomson utasítása szerint tehát egy rossz zubbonyt kaptam magamra, s fejemre skót főveget téve, megindultam vezetőmmel a város legnépesebb, de egyszersmind legsötétebb utcái felé, nem messze a tüneltől.

— A rendőrség, szolt közben Mr. Thomson, minden ilyen gyönyört

rossz szemmel néz, s a hol csak lehet, megakadályozza; azért hasonló látványosságok oly helyeken ütnek fel sátorfájukat, hol az órrát mindenbe beleütő rendőrségtől nincs mit tartani.

A sok tekervényes bolyongás után végre egy nyomorult viskóba léptünk, hol egy még nyomorultabb kinézésű asszony pálinkát töltögetett néhány férfinak, kik egy asztal körül széles jókedvvel iddögáltak. A nő a nélkül, hogy csak egy pillantást is vetett volna ránk beléptünk-kor, egykedvűen intett kezével, hogy lépünk be a nézőterembe, mely egy a közepén függő rossz lámpa által csak annyira volt megvilágítva, hogy a sötétséget megláthassuk benne. A nézőhely négyszöget képezett, mintegy 12 meternyi térmével s 1 meternyi magas, szorosan összefüggő palánkkerítéssel volt körülveve.

A helyiség igazgatója, egy izmos róthaju ember, egykedvűen várta publikumát, egy szekrényen ülve, melyben körülbelül ötven vitéz patkány elmélkedett a mulandóságról, vagy talán épen haditervet főzött a közelgő ütközetre.

Honnan terem elő annyi patkány? kérdém, hogy mindennap új rekrutákat lehessen a csatatérre kiállítani?

— Ugy veszik uram, pénzért, a szegény emberektől, kiknek egyedüli keresetmódjuk abban áll, hogy házaikban a patkányoknak szabad lakást engednek, sőt mi több, ápolják, táplálják őket, nehogy élelem hiányában egymást falják föl. Táplálásuk nem nagy gondot okoz a házigazdának, mert, a mint tudjuk, e ürge állatkák nem igen válogatósak, nem sokat áhitoznak francia konyha után.

E szóváltás közben mintegy 9–10 férfi lépett a nézőterembe, kiknek arczkifejezése azonnal elárulta, hogy nem közönséges emberek, habár mindnyájan fölötté igénytelenül voltak öltözve.

Mr. Thomson a belépők közt néhány előkelő lorrá ismert, kiket név szerint is megnevezett előttem.

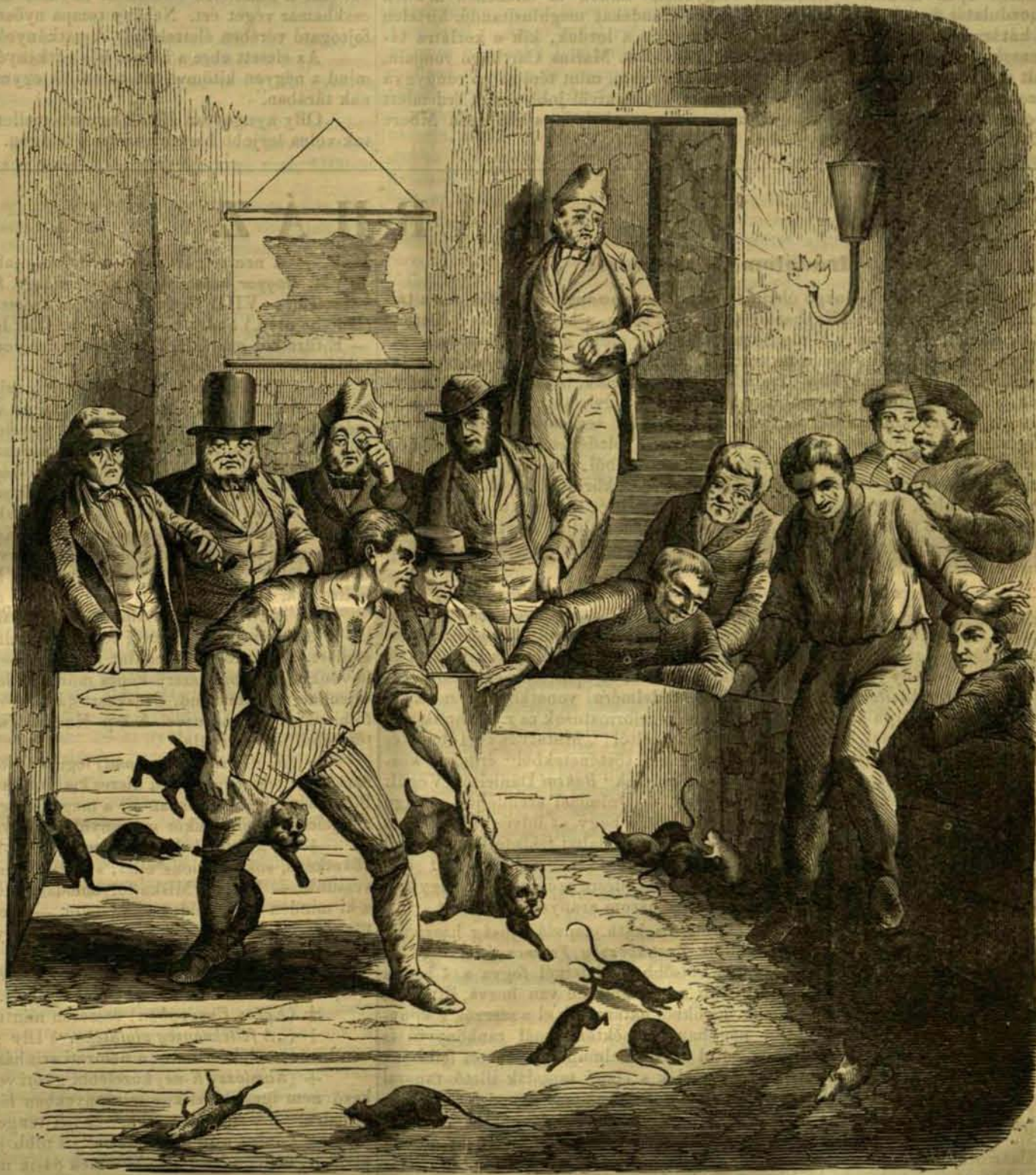
— Igy hát a vörös haju igazgató nagy szerencsét csinál patkányaival.

— Oh ne gondolja ön, válaszolt vezetőm, hogy lordjaink valami nagyon különböznenek más emberfiától. Ők arra mitsem adnak: hogy „a mit a jobb kéz cselekszik, a bal ne tudjon felőle semmit;” ők csak akkor nagylelkűek, ha bizonyosak benne, hogy nemes tettük nem marad titokban. Ezen urak, csak úgy, mint bárki más, hat pencet fizetnek minden patkányfejért. Ez az egész!

E pillanatban lépett a harcrendező igazgató patkányos ládájával a küzdőterre, s a korlát ajtaját maga után gondosan bezárva, felnyitotta a trójai falovat, azaz a patkányos szekrényt, mire az áldozatra szánt állatkák a földre

hulltak. Leirhatlan azon zavar és rendetlenség, mely most a szabadon eresztett patkányok közt keletkezett; futkostak keresztülkasul, összevissza nyargalták a homokkal fedett küzdőtér azon reményben, hogy valahol rést találnak az ellíllásra. Ugyan, hogy lehet gyönyört találni illy barbar látványban? kérdém magamtól, miközben figyelmemet a nézőkre fordítottam, kik egy oly nemzet színéhez tartoztak, mely büszke, humanus törvényeire.

E közben a patkányosereg nagy buzgósággal folytatta fölfedezési útját, ki erre ki amarra szaladgált valódi kétségbeeséssel. Lassankint néhányan kissé csillapodni látszottak, s a mint egymással találkoztak, összedugták fejüket, mintha tanácskozni akartak volna a teendők iránt, vagy épen örökre elbuzsuzni egymástól, mert már a kutyák, melyekkel szembeszállandók valának, ugatásukkal jelentették, hogy készen állnak a támadásra. Most három patkány

Patkányharc Londonban.

tűnt szemünkbe, melyek szorosan egymás mellé vonulva, mozdulatlanul álltak ott, mint három bakancsos, ha hátukat összevetve, s szuronyt szegezve várják be elleneiket. A legnagyobbik, mely középett állt, figyelni sem látszott a lármára; fakó farka öregségéről tanuskodott, bágyadt szemei vakágát gyanittaták. Annál több bátorságot s életet árult el mellette levő két társa, felborzadt szőre s villámló szemével.

Most ujjal megjelent az igazgató, üngujait egész könyökig feltűrve, s mindkét kezében egy-egy kövér bulldogot tartva. A két eb vérszomjazó düh- és vadsággal rohant áldozataira, úgy hogy a küzdőtér néhány pillanat alatt vérrel és kiszívott patkányharcosokkal lett fedve.

A fentisztelt három patkány épen mozdulatlansága által kerülte ki ekkor ellenei figyelmet; most azonban rájuk is került a sor. Ők sejtteni

látszottak, hogy „kutya van a kertben,” s hősies elszántságot tanusítottak, mialatt éles fogaikat mutogatták. E közben az egyik ebet eltávolították a csatáról, s a másik dühösen rohant a három egymás mellett álló patkányra. De azon pillanatban a két patkány, mely a közepett álló vén patkány védelmezését magára vállalta, dühösen orrára ugrott az ebnek, s egész tövig beléharapott. Most a bulldog egész erejéből rázni kezdte fejét, s csak e módon birt megszabadulni a kellemetlen furcsa bajusztól, melyet orrán a két belécsimpeszkedő patkány képezett. Erre ujjal támadást intézett, de a két vitéz patkány sem volt rest, hirtelen az orrán termett, s úgy beléharapott ismét, hogy csakugy ömlött a vér belőle. Ez azonban csak növelte az ebnek ingerültségét; pillanat alatt úgy széttépte a patkányagyapót, hogy hirmondónak sem maradt belőle, másik két társát pedig csakhamar ujjal lerázta orráról. Most a még életben maradt két patkány egyikét akarta épen kiturni a „siralom völgyéből,” midőn ez ellenének minden mozdulatát figyelemmel kísérvén, gyilkos szándékát meghiusítandó, hirtelen a hátára, onnan pedig a kerítésre ugrik, mire a lordok, kik e korlátra támaszkodtak, ijedve huzták vissza magukat. Mint Marius Carthagó romjain, ült a zaklatott állatka e helyen, s szomorúan nézte, mint tépi az eb rongygyá szerencsétlen bajtársát, mely vitézségeért kétségkívül jobb sorsot érdemelt volna. Még pár pillanatig nyugodtan maradt menhelyén, s tán épen Moore Tamásnak e sorai jutottak eszébe :

„Ha minden hü el van temetve,
S a sirban pusztaság van,
Egyedül élni ki szeretne
E fekete világban!” (Szász K. ford.)

Azután hirtelen fölegyenesedett, s villogó szemével még egyszer körültekintve, hősies elszántsággal ugrott a küzdőterre, hogy elvérzett bajtársaival ő is bucsut mondjon e világnak.

E tényre a nézők bámulatukat egy önkénytelen fölkiáltással fejezik ki. Lord S. a három utolszor elvérzett patkányt elkérte az igazgatótól, hogy bőrüket vitézségük emlékére kitömésse. Ugyanakkor szolgáját valami megbizással elküldvén, a közönséget arra kérte, hogy maradnának még néhány percig, hogy a látványnak kielégítő vége legyen. A szolga csakhamar visszatért, hozván magával egy hatalmas bulldogot, melyet ura parancsára azonnal a küzdőterre bocsátott. A tusa, mely most a két eb közt támadt, csakhamar véget ért. Néhány tompa nyöszörgés után ott feküdt a patkányfojtogató véreben élettelenül. A patkányok meg voltak boszulva.

Az elesett ebre a három hős patkányéval hasonló sors várakozott. Most mind a négyen kitömvé ott bámulják egymást lord S. természeti ritkaságainak tárában.

Olly nyugodtan állnak egymás mellett, mintha teljes életükben ők voltak volna legjobb barátok széles e világon.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

⊙ Megjelent: „Buzgó óhajítás nemzeti hagyományaink, különösen a tájszógyűjtés ügyében.” (Kapható 10 pkr. Pesten, a kegyesrendi épületben 2-ik emelet, 2-ik szám.) E röpirat tartalma már előbb a Pesti Napló tárczájában megjelent. Mint a cím mutatja, e kis röpirat célja, elszórt nyelvsarjadékaink, tájszóink, hely-, család-, személyneveink, továbbá hagyományaink, s nép- és hitéleti szokásaink (millyenek az ujévi, karácsonyi, pünkösdi, menyegzői stb. szokásaink) leírására és gyűjtésére serkenteni, buzdítani, addig míg késő nem lesz, míg t. i. mindezeket a feledékenység örökre el nem temeti. A midőn e buzdító szavakat teljes erőnkkel vizsgálgoztatjuk, egyzersmind óhajítjuk, vajha szerző részletesebben és körülményesebben megmagyarázta volna, hogy e gyűjtés mint eszközendő és a szerzett gyűjtemény nyel a gyűjtő mi tevő legyen, kinek adja, hova küldje? mert szerintünk e gyűjtőknek szükségkép olly férfiak sorából is kell kikerülni, kiknek illyféle magyarázat nem volna felesleges.

z Megjelent a tiszántuli ref. egyházkerület által Révész Balint szerkesztése alatt kiadott „Egyházi könyvtár” III.-ik füzeté, következő tartalommal: „Az irástudókról.” „A szombatról.” „A zsinagógákról” Menyhárt Jánostól: a füzet legbecsesebb s irmodor és nyelvészet tekintetében is kifogástalan cikkei; „Néhány jellemvonás, János, Péter és Pál apostolok erkölcsi-képéhez” Szentegyháztól; „Az ó-szövetség védelmére vonatkozó eszmék és gondolatok” Varga Lajostól; „Párhuzam a reformátusok és r. katolikusok egyházi szertartásai közt, Vári-Szabó Sámuelstől; „Mutatvány Hübner és Küster után németből dolgozott nj-szövetségi történetekből” érdekes közlemény Benedek Lajostól; „Erkölcsei elmélkedések” Baksa Dánieltől. Végül: mutatvány Czelder Márton imakönyvéből. — Örömmel szemléljük e nagy fontosságú irodalmi vállalat megszilárdulását, s hogy az üdvös irányban és kellő tapintattal szerkesztett közhasznú füzetek irodalmi tekintetben is minél kevesebb kivánni valót hagyjanak hátra, óhajítandó, bár a szakavatott szerkesztő jelesebb protestansz íróinkat is közreműködésre szólítaná. Az egyházkerület a dolgozatok díjazására ivenként két-három aranyat határozott.

⊙ Megjelent Egerben, „Énekkönyv a kath. tanuló-ifjúság használatára. Négyes hangjegyekre téve kiadták Zsathkovszky Ferencs és Endre. Az egri érseki hatóság jóváhagyásával.” Felsőbb rendeletnél fogva a 4 hangú ének tanítása gymnasiumoknál s egyéb tanodáknál be van hozva, illynemű tankönyv azonban még nem létezik. Ez okból határozották el a szerzők e könyvecskét kiadni, mely tehát a négyhangú énektanításnál tankönyvül is szolgáljon. E könyv nagy hiányt pótol zeneirodalmunkban s azért felhívjuk arra a gymnasiumok, reáltanodák, képezdők s elemi tanodák illető tanárai nak figyelmét. Megrendeléseket a szerzőkön kívül, az egri gymn. igazgatóságánál, avagy a könyvtárosoknál tehetni; a gyűjtő minden 10 példányra egyet kap. A könyv 116 magyar, 49 latin, összesen 165 mindennemű alkalomra választott 4 hangú (sopran, alt, tenor és bassus) éneket tartalmaz. A 12 ivnyi könyvben minden ének a hangjegyekkel együtt van lenyomva, s így bár kiadása sokkal többbe kerül egyéb könyvénel, ára füzve mégis csak 1 pft. vagyis 1 ft. 5 kr. ujj. — A szerzők neve már több sikerült zeneműről eléggé ismeretes, s ennek folytán méltán várhatják, hogy jelen könyvük is kellő pártolásra talál.

+ (A „Budapesti Szemle”) XV-ik füzeté következő tartalommal megjelent: I. Goethe. Élet- és jellemrajz I. (Lewes nyomán.) Szász Károlytól. — II. Erdély irodalom-története, különös tekintettel történeti irodalmára. (Ötödik fejezet. Vége.) Szilágyi Sándortól. — III. Guizot, mint állam-philosoph. II. Kecskeméthy Aureltől. — IV. Egy pillantás a külföld tudományos mozgalmaira, a közelebbi években. Hunfalvy Jánostól. — V. Adatok a földbirtoki-hitel kérdéséhez. Lónyay Menyhértől. — V. Irodalmi szemle. Ethnographie der oesterreichischen Monarchie, von Karl Freiherrn v. Czoernig. Wien. 2-ik és 3-ik kötet, 1855. II. cikk. (Magyarország ethnographiája)

H. P. — A nemzetgazdasági irodalom újabb mozzanatai. I. Kautz Gyulától. — VII. Magyar tudományos akadémia gr. Dessewffy Emil elnöki beszéde, bevezetésül. — VIII. Virágok a külföld szépirodalmából. III. Isten és a bajadér. (Goethe után.) Szász Károly. — IV. Oláf lovag (Heine után.) Pap Endrétől. — E füzethez mellékletül az ausztriai birodalomban a betáblázott adósságok táblázata van csatolva.

+ (Thali Kálmán „Zengő liget”) czim alatt két kötetnyi versgyűjteményt adott sajtó alá, mely f. évi május végére fog megjelenni. E gyűjtemény tartalmát képezendik: honfui-, szerelem- és népdalok, történelmi lyrák, költői beszédek, balladák, regék, románczok, genre-képek stb. valamint néhány műfordítvány a spanyol és svéd költészet remekeiből. Ára a két, finom velinre nyomott kötetnek szines borítékban 1 ft. 60 kr. újjémben, angol vászonban dus aranyozással, fényes jelmezben 2 ft. 20 kr. új pénzben. Az előfizetési összegek bérmentve Thali Kálmánhoz (Pest, két nyul-utca 1. sz.), vagy a kiadók Lauffer és Stolp könyvkereskedésébe, f. évi april elejéig beküldendők. Ajánlatára megjegyezzük, hogy Thali Kálmán egyike azon költőknek, kik a tehetséget szorgalommal párosítják.

+ A „Nefelejcs”) czimű új szépirodalmi, társaséleti, művészeti és divatlap a jövő évnegyed elejéig fog megindulni Bulyovszky Gyula szerkesztése mellett. Hozni fog e hetenkint egyszer megjelenő lap párisi divatképeket, s havonként egy nagyszerű képes műmellékletet, mely mindenféle női munkarajzokat tartalmazand. Szerkesztőtársul Friebelszky Ferencs van az előfizetési fölhívásban megnevezve. A lap Kozma Vazul kiadó-tulajdonos nyomda-intézetéből fog kikerülni.

— (B. Kemény Zsigmond) legújabb történeti regénye „A rajongók” e napokban jelent meg igen szíves kiállításban, 4 kötetben Pfeifer Ferdinándnál. B. Kemény legelső sorban áll a magyar regényírók között és egy új művének megjelenését mindenkor méltányolja az olvasóközönség.

+ A „Bolond Miska albuma”) III-ik füzeté megjelent. Tartalmát a következő, sok satiricus éllel, s metsző gunnyal irt cikkek képezik: Nevessünk. — Bolond Miska folyamodása tudós társasági tagságért. — Valaki, a ki minden áron boldog akar lenni. — Negyvennapos krónika. — Czélszerű utasítás. — Nevetni valók. — Vissza vagy nem? — Bolond Miska magántávsürgönye. — Daniló trónbeszéde.

+ (A „Kolosvári Közlöny” szerkesztését), miután Berde Áron lelépett, e lap főmunkatársa, Dóssa Dániel vette át.

+ (Egész Európában) összesen mintegy 5000 hirlap jelenik meg.

+ („A féltékenység vigjátéka.”) Illy czimű, angolból fordított új darab van kitűzve előkészületre a nemzeti színháznál.

+ (Kömlössy K-né) közelebbi győri vendégszereplése alkalmával, következő nem igen klasszikus színművekben lépett föl: „Déliab”, „Indiána”, „Medea”, „A rejtélyes árva”, és „A tenger és szerelem hullámai.”

+ (Auber a „Portici néma”) s több jeles dalmű szerzője, egy új vigo-perát ír, mely a jeles zeneköltőnek 84-ik műve leend.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

⊙ (A pesti fűrés- és gyalumalom) igazgatósága cselédlak-, juhakol-, ökörstálló- és felszer tervekét készítettett, a magyarhoni viszonyokhoz alkalmazva. A gyár e tervek szerint alkotott épületeket is tart készen. Ezenkívül bármely idegen tervet is elfogad és annak kivitelét elvállalja. Továbbá a gyár kívánatra akárkinek tervet is készített, mellyért semmit sem kell fizetni, ha kivitelének eszközése a társulatra bizatik. A gyár, épületekhez szükséges ács munkán kívül elvállal minden asztalos munkát és a szükséges kovács- és lakatos-munkát is, úgy hogy ki építeni akar, a kőműves munkán kívül, a többi a társulattal állitathatja elő és nem kénytelen, minden külön munkára más mesteremberről szerződni. Hogy ez milly nagy előny, azt mindenki belátja, a ki már épített. — Sokszor nagy csalásnak, kárnak van kitéve a gazda az építésnél, és e kár nem olly csekély, hogy hamarjában pótolni lehetne.

Mind e károktól megmentheti e gyár, mely jó vezetők alatt a legjobb anyagból dolgozik. — A pesti fűrész- és gyalumalom-társulat, febr. 24-i közgyűlésén elnökke Ürményi József, másodelnökke gr. Károlyi István lón megválasztva.

⊙ (A pest-pilis- és soltmezei földbirtokosok), valamint e megyékkel határos megyebeli földbirtokosok, a pesti takarékpénztártól jövőben betáblázás mellett ingatlanokra is kapnak kölcsönt, ha és mennyiben e határos megyékben a telekkönyv már megnyitott és az erre vonatkozó hirdetővényi határidő lejárt. E kölcsön úgy fog kiadatni, hogy annak egyharmadában a budapesti, kétharmadában pedig a vidéki nemesi, urbéri és egyéb ingatlan vagyion részesüljön; egy birtokostre azonban 20,000 ftnál nagyobb összeg nem kölcsönözhetik. Reméljük, hogy a vidéki takarékpénztárak hasonló intézkedést fognak életbe léptetni. Ez intézkedések azonban legtávolabbról sem szüntetik meg egy magyar földhitelbank szükségét, mivel a takarékpénztárak alig pár milliót kölcsönözhetnek ingatlanra, mellynek pedig pár száz millióra van szüksége.

+ (Uj világitószér.) Fitzmaurice oly világitószert talált fel, mely ha gyakorlatilag alkalmazásba jő, a légszeszt alkalmasint háttérbe fogja szorítani. E világitószér könnyen hordozható, s egy lángja, mely 30 gyertya világával felér, óránként csak öt fillérbe kerül.

△ (Gyapofonógyár) az ausztriai birodalomban van 200, ezekben 1,596,928 orsó dolgozik. Hazai iparunkra azonban nem sok örvendeteset mondhatunk, mert az orsók e nagy számából Magyarország csak 2100-at bír felmutatni.

⊙ (A Temesvári gazdasági egyesület), a Szászországból hozatott orias kendermaggal a múlt nyáron kísérletet tett. Az eredmény nem volt kielégítő. Az e mag után termett kender alacsonyabb, a mag pedig silányabb volt, a Bácság most termő kenderénél.

△ (A kolozsvári cukorgyárépület), írja a „M. F.“ rég idő óta romladozó állapotban állván, a m. kormány dr. Szombathelyi Gusztáv urhoz, mint az árva gyár felügyelőjéhez, a városi tanács utján a napokban egy leiratot intézett, mely szerint az illetők végnyilatkozataik nyilvánítására hivatnak fel.

△ (Borúzet.) A „Borászati Lapok“ írják, hogy e napokban borpiacunkon igen élénk forgalom mutatkozott, az árban ugyan nem mutatkozott emelkedés, de a legközelebb szállított mennyiség mégis sok forgalmi életre mutat. Nevezetesen Érmelléken Székelyhídon Horváth és társai előkelő termesztők több száz akó bort szállítottak Pestre és pedig nemcsak az asztali borok javából, de 1844-ki s 1852-ki finom bakatorokból is.

Közintézetek. egyesületek.

⊙ (A magyar Akadémia) tört. oszt. ülésében febr. 21-kén Kiss Ferencz levelező tag értekezett „a történelem előtti korban fizetésre és ékszerül használt karika-pénzszemről s annak szabályozott pénzrendszerre történt fokozatos átmenetről.“ — Toldy Ferencz titoknok Szilágyi István tanár urtól olvasott fel egy értekezést a szatmári békepontokat tárgyzó eddig közkézen forgó s most általa felfedezett okmányok szövegének összehasonlításáról. Szilágyi István ur egy III. Károly király által aláírt eredeti okmányt is küldött be ajándékba az akademiának, mely is a levéltárba tétetett.

— (Rosti Pál a földtani társulat) febr. 26-ki gyűlésében „Mexikói albumát“, mellyről lapunkban már emlékeztünk, bemutatván, ez alkalommal következő szavakkal nyújtá át szép ajándékát: „1854 év dec. havában hazámat elhagytam, hogy messze földekre vándoroljak. Földadatommá tettem s kötelességemnek tartám, utazásomat, a mennyire tőlem kitelik, hazámnak hasznára fordítani; el nem mulaszték egy alkalmat sem, hogy a magyar nevet, országát hol- és miképlétét ne híreszteljem, ellenben el nem mulaszték egy alkalmat sem, hogy oly ismereteket s tapasztalatokat szerezzek, mellyek egykoron hazámnak s honfitársimnak hasznára váljanak. E célból tanultam meg Párisban a fényképészetet (photographiát) és a módot, ezt utazás közben használni; mert meg voltam győződve, hogy a földismeret terjesztésére hathatósabbszál alig létezik, mint hogy ha a különböző éghajlatok s vidékek hívjrajzai által az egyes tájak, valamint az ezekben található városok, építmények, romok, növényzetek stb. különös jellemzői helyes nézetek terjesztetnek. Vándorlásim fő feladatának tekintem tehát, az illy képeknek a fényképészet utján való előállítását; s midőn e képek gyűjteményét jelenleg a tisztelt gyülekezet előtt a Nemzeti Múzeumnak, mint azon intézetnek van szerencsém átnyújtani, melly a tudományok minden ágának terjesztésére alapított s a közönségnek nyitva áll: azon reménnyel kecsegtetem magam, hogy ezen ohajtásomnak a legczélyszerűbben feleltem meg.“

⊙ (A természettudományi társulat) szakülése febr. 19. Molnár J. folytatta előadását a budai Lukács-fürdő természettudományi viszonyairól. A többek közt elmondta, hogy e fürdő forrása közel négyszer annyi vizet adnak, mint a Császár-fürdő. Vizsgálódásaiból kitűnt, hogy e meleg források a vulkáni tűzhely mélységéig hatnak le s ott megmelegedvén víznyugtani nyomás által kényszerítve buggyannak fel. Dr. Kovács, értekezésének tárgya volt: ujabkori nézetek a szem alkalmazkodási tehetségéről.

△ (A pesti Lloyd-társulat) 1858-ban, kilépés által 101 tagot veszített el. A tagok évi járuléka 25 pfról, 30 ujtra lón emelve. A társulat bevétele 21,779 ft. 81 kr., kiadása 23,516 ft. 78 kr., és így a hiány 1736 ft. 97 kr. ujj. volt. Schwarzer bécsi borkereskedő felszólítja a társulatot, hogy az alakulandó központi borkereskedő társulatba lépjen be; de a Lloyd-társulat abban testületileg nem fog részt venni.

△ (Az alakulóban levő Jász gazdasági egyesület részvényesei) februárhó 17-én gyűlést tartottak, s kijelenték csatlakozásukat a nemrég alapított he-

vesmegyei gazdasági egyesületbe való bekebelezés iránt, melly ezentul Heves-Jász gazdasági egyesület nevet fog viselni. A tanácskozmányt vig lakoma követte.

Jótekonyságok.

⊙ Gr. Karácsonyi Guido ur a pesti német gymnasium alapját 300 ujftal növelte.

△ (A pesti jótekonny nőegylet) f. e. febr. 27-től, mart. 26-ig terjedő négy hétre 223 szegény számára 643 ft. 62 krt. ujj. utalványozott. Az egyesület köztintézetében jelenleg husz, egyéb munkára nem képes szegény talál foglalozást és keresetet.

⊙ A jótekonny nőegylet által a budai országház termében, febr. 20-án, tartott álarczos tánczvigalom 478 ft. 48 krt. jövedelmezett.

— (Az ó-budai hajógyári magyar iparosok jótekonysága.) Egy nemeslelkűséget tanusító adakozásnak lettünk e napokban tanúi, s illetőleg eszközei, minek megértésére szolgáljon itt az e tárgyban hozzánk intézett következő levél: „Az ó-budai ref. egyház kebelében, a gőzhajó-gyárban működő magyar iparosokból, alakult egy kised dalárda, illetőleg énekkar, mellynek szellemi vezetője és maecénása t. Cserepes János, hajógyári vezénylő ur, tanára pedig Egei József, nagy reményű orvos-növendék, ki nem valami anyagi haszonért, hanem egyedül vallásossági és nemzetiségi szeretetből oktatja, a négyes hangra szerkesztett műneklésben az énekkart, melly nagyobb ünnepeken, istenitisztelet alatt és temetési alkalmakkor szokott zengetedezni. — De az egyházi ének mellett a világi dalokban is annyira előhaladt az énekkar, hogy febr. 20-án egy népdalokkal is fűszerezett magyaros tánczvigalmat rendezett, mellynek jövedelméből az ó-budai ref. egyház tőkéjének gyarapítására tíz ausztr. értékű forintot ajándékozhatott, tíz forintot fáradhatatlan énektanára igyekezetének némi jutalmazásaul juttatott, az idemellékelt tizenhét ausztr. értékű forintot pedig azon kérelem mellett kézbesíti a t. szerkesztőségnek, hogy azt az aggteleki leégett ref. egyház részére lenne szives elküldeni; egy csepp enyhítésül leégett hitsorsosainknak, kiknek vesztességéről itt a távolban is a legfájdalmasabb szívvel értesültünk. — Az ó-budai dalárda. — (Midőn e sorokat közzeíteszszük, lehetetlen érdeme szerint nem méltányolnunk iparos hazánkfiaink e szép tettét, melly által vigalmaik közben is a szükségben szenvedő egyházakról megemlékeztek. Együttal jelentjük, hogy a nekünk átadott 17 ujft. az aggteleki ref. egyháznak azonnal átküldetett. Szerk.)

Vegyes hírek.

+ (A zsidók összes száma), kik ezidő szerint az egész világon szét-szórva élnek, 5 milliót tesz. Ebből Európára hiteles kimutatás szerint 2820,570 esik. Legtöbb zsidó van Majna-Frankfurtban, hol minden 17-ik ember Mózes hitét vallja.

+ (Érdekes per.) Napoleon császárt beperelték. Két londoni bankár a fölperes; kik azt állítják, hogy a francia császár, midőn még Londonban, mint magánember tartózkodott, bizonyos kötelezettséget vállalt föl, mit még mai nap sem teljesített. A per kimenetelét, mint elgondolhatni, nem mindennapi kíváncsisággal várják.

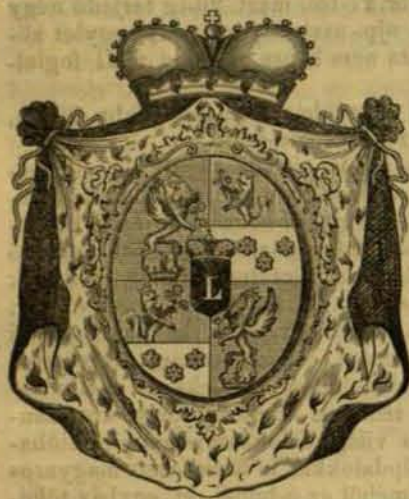
+ (Születések és halálozások Londonban.) Statistikai hivatalos kimutatások szerint a világ legnagyobb városában m. 1858. év folytán 88,620 születési és 63,882 halálozási eset lett bejegyezve. E szerint tehát a népesség 24,738 egyenlivel gyarapodott; ha azonban a be nem jegyzett születéseket és a bevándorlásokat is betudjuk, ugy évenként 52,000, vagyis hetenkint 1000 fővel szaporodik az. Született a nevezett évben 45,220 fi- és 43,400 leánygyermek. (Kevés kivétellel mindenütt azt tapasztaljuk, hogy több fi-, mint leánygyermek jő a világra; s hogy mégis a két nem általában majd mindenütt egyensúlyozza magát, vagy épen a nőnem még valamivel túlnyomó is, az onnan van, mert a figyerveknél egy éves korukig nagyobb a halandóság.) A halálozásokból 32,363 a férfi-, és 31,319 a nőnemre esik. A halandóság a múlt évben nagyobb volt, mint akár 1856. akár 1857-ben. Nyilvános intézetekben elhaltak 10,004-en, e számból 57 a fogházakra esik. E szerint tehát minden hatodik ember nyilvános intézetben mult ki. A szeszitalokkal mértékletlen élés következtében 221 egyén vesztette életét. Erőszakos halállal mult ki 1916; ebből 2 kivégezés, 53 ölés, 238 öngyilkosság és 1622 baleset által vesztette életét. — London 121 angol négyszögmerföldet foglal el. Hogy e világváros népessége mily gyorsan növekedik, kitetszik abból, hogy 1801-ben lakosainak száma nem ment többre 958,863 főnél, holott most már 2800,000-re rug.

+ (Miképp lehet papírból zsír- vagy olajfoltokat tisztán kivenni.) Vegyünk égetett magnesiát (magnesia alba) s kevés vízzel alakítsuk pépne mü anyaggá; ezen anyagot azután ecset segélyével kenjük a foltra, hagyjuk rajta megszáradni, s aztán késsel vigyázva vakarjuk le róla. Ha az első kísérlet után a folt még látszik, a műtetet ismételni kell.

+ (Az anami császár kincse.) Spanyol folyóiratok beszélnek, hogy az anami császár palotájában Hue-ben van egy falakkal bekerített tó, melly csupán a császár egyik szobájának ablakából látható. E tóba évenként egy arany és ezüsttel teletömött, meg nem rothadó fatörzs vettetik. Jaj annak, ki e tóhoz közeledik, mert többé onnan vissza nem tér soha. És hogy őrizteti a császár kincseit? A lehető legegyszerűbb, legbiztosabb és legrettenetesebb módon, a mi mindamellét egy garasába sem kerül. T. i. krokodilok vannak e tóban, mellyekkel bizony egy tolvaj sem mer farkasszemet nézni. E kincsőrzés még a Wertheim-féle pénzszekrényeknél is biztosabb. De azért nem hiszszük, hogy találkoznék oly bankár, ki hajlandó volna az anami császár példáját követni.

Magyar családi címerek.

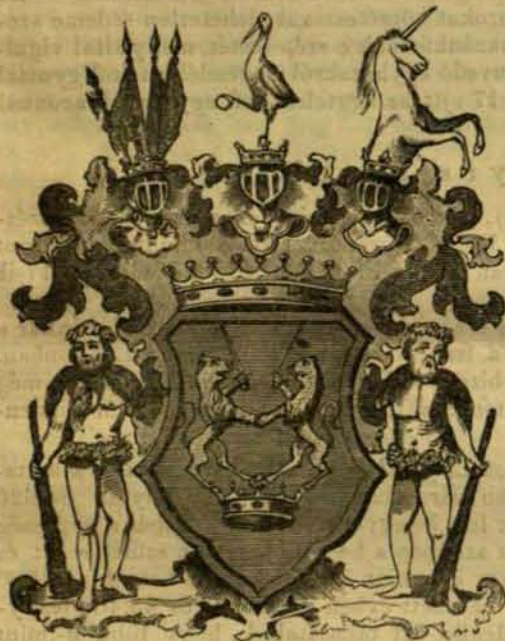
Irodalmunk egyik nevezetesebb terméke, kétségkívül a Nagy Iván által írt és Ráth Mór által kiadott „Magyarország családai” címerekkel és lezármazási táblákkal. E vállalatban épen most jelent meg a negyedik kötet 3-ik és 4-ik füzeté, mely többek közt az Eszterházy, Esze, Eszéki, Esztánczy,

Herczog Eszterházy címere.

betű ragyog, a kis paizson hercegi korona. Az egész címet hercegi korona s hermelinnel bélelt bíbor-palást fűdi.

II. A Festetics család ősi nemes címere.

Gróf Festetics címere.

Nincs a hazában egyetlen nemes család is, mely e munka által érdekelve ne volna, miután ez a családok leírását s ezek egyes jeles tagjainak életírását s a családok lezármazási tábláját adja. S ennél fogva méltán felhívja a közfigyelmet.

Egyveleg.

+ (Levassorról, a híres francia komikusról) következő érdekes adomát beszélnek: Közelebb Páris egyik külvárosában hangversenyt rendeztek a szegények javára, melyben Levassor is közreműködött. Előadás után a többivel együtt a lelkészhez volt hivatalos estelire, hol tányérján tojást talált, melyből feltörés után 5 napoleonarany hullott ki. „Ah lelkész ur!” szölt a nagy művész — ön tudja, hogy én szeretem a tojást; de azt nem tudja, hogy csak a fehérét eszem meg; engedje meg tehát, hogy annak sárgáját szegényeinek hagyhassam.”

△ (A vesseltség vagyis visisszony ellen) egy francia lap következő orvosságot ajánl. Három marok maszlagos redősirom (maggal, csudafa, Stechapfel, datura stramonium) másfél itcze vízben tűzhöz teendő és addig főzendő, míg a víznek fele elpárolog. Az így készült levét a beteg egyszerre beveszi. Rövid idő múlva heves dühroham, azután bő izzadás áll be, és 24 óra múlva a beteg teljesen felgyógyult. E gyógymódot egy missionarius Kelet-indiában, Anamában, tanulta, és már 60 egyénnél alkalmazta, kik mind meggyógyultak.

+ (Miképp díjazták Amerikában az írókat?) Trübner könyvészeti kézikönyvében az amerikai Egyesült-államok íróinak díjazásáról következő adatokat olvasunk: Már 1817-ben jelentékeny tiszteletdíjak fizetettek. Webster Noe 40,000 tallért kapott betűző könyvének kiadói jogáért. Bancroft történeti munkáját már 1854 előtt 50,000 dollárral! Barnes szentirási jegye-

teit, Stephens utleírását és Anthon tanár klasszikus kiadását 30,000 tallérral díjazták. Az utóbbi években még magasabba emelkedtek az írói díjak. Sanders iskolai könyveiről évenként 30,000 s Thomson számtani munkáiról 10,000 dollárt kap. Megjegyzendő, hogy az 1855. év első felében az előbbiből 247,000, az utóbbiból 38,500 példány kelt el. Childs és Peterson Philadelphában már eddigéig 60,000 dollárt fizetett ki Kane „Antic explorations in the years 1853—1855. — Story jogtudós pedig 200,000 tallért kapott összes műveiről. — Illy közleményeket olvasva önkénytelenül saját hazai irodalmunk jut eszünkbe. — Az Egyesült-államokban jelenleg mintegy 4000 különféle időszaki folyóirat jelenik meg, a legnagyobb rész hetenkint kétszer, s néhány közlők olly falukban, mellyek alig birnak 200—300 lakóval. Csupán az egyházi irodalmat 120 lap képviseli, mellyek összesen 500,000 példányban vannak elterjedve.

+ (Hogy a pénzszerzésnek ezer meg ezer módja van,) annak egyik bizonyossága a következő levél is, mely közelebb egy párisi gyógyszerésznek, képzelhető mily nagy örömet okozhatott. A levél így hangzik: „Tisztelt uram! Ön nekem három grán kéksavanyt szolgáltatott ki a nélkül, hogy a törvényben előirt ovatossági szabályokat megtartotta volna. Ezért kitette magát félelvi börtönnek és 3000 frank pénzbírságnak. Hallgassa meg tehát indítványomat. Én kétségbeesve határoztam el, magamat kedvesemmel együtt kivégezni, midőn egy biztató ötlet villant meg agyamban. Figyeljen ön! Ha a 3000 frank helyett, mit büntetésül kellene fizetnie, nekem kétezeret ad, segítvén szorult helyzetemen, úgy a tervezett öngyilkosságról lemondok. Ön ezáltal jót is tene, s a büntetést kikerülve, magának is használna.” A gyógyszerész nagyot vakart a fületövéen e levél elolvasása után; de végre jónak látta, az indítványt elfogadni.

+ (Egy török proféta.) Konstantinápolyban közelebb egy ulemát (papot) fogtak el, ki mintegy két hó óta azzal bolondította az emberséges muzulmánokat, hogy ő Allahnak valódi helytartója a földön. E proféta azt beszélte az embereknek, hogy ő két éven át étel és ital nélkül a legszorosabb visszavonultságban élt, mialatt titkos tudományok tanulásával foglalkozott, hogy Mahomed proféta ismételve megjelent neki álmában, s tőle ered küldetése. Szerinte a mostani izlam romlásnak indult, a Korán hamisan magyaráztatik azért seregéljenek egybe ő körül, majd megmagyarázza ő a szent könyvet az igazhívőknek. Beszéde nem maradt kiáltó szó a pusztában, számtalanon gyülekeztek össze szerény lakában, de csak azért, hogy őt megszegyenítsék és kinevessék; azonban a csudaférfiúnak sikerült mindnyájokat követőiül megnyerni. A „P. N.” levelezője, ki e hirt először hozta, szintén meglátogatta az álprofétát, s meg volt lepetve annak ritka szónoki tehetsége s mély szónoki tudománya által.

+ (Egy quaker házasság.) Mult hó 22-én egy házasság jött létre Birmingham leggazdagabb Quaker-körében, 10¹/₂ óraker gyülekeztek egybe a menyasszony, vőlegény, és mintegy huszan ezek rokonai és barátai közül, „a barátok társulatának gyűlésházában,“ (templom). Nekik nincsen „egyházuk,“ s nem felekeznek, hanem egyesületnek tartják magukat az államegyházban, mellytől nem hitvallás, hanem csak életmód és istentiszteleti szokások által különböznek. A férfiak mindnyájan feketébe vannak öltözve, kabátjuknak nincs galérja, s gombok helyett részen kapcsokkal van ellátva; kalapjuk széles karimájú; az éltebbek szőrharisnyát, s fezeszen tészhez álló nadrágfélét viselnek. A nők viselete fehér vagy gyöngyszínű selyemruha, s egy neme a helgolandi kalapoknak, mellyen sem tarka szalagokat, sem egyéb piperét nem látni; a krinolinokat nem szenvedhetik. A kalapot fejükön tartják. A menyasszony összekelés alkalmával a nálunk szokásos koszoru helyett menyasszonykalapot visel. Minden jelenlevő a gyűlésház imatermében 15 percig ájtatos hallgatagságban ül. Azután a társaság négy tagja egymásután egy emelvényre lép és hangosan imádkozik. Ujra öt percnyit csend áll be. Erre a jegyesek egyszerre fölkelnek, s a vőlegény menyasszonyát jobb kézen fogva így szól: „Barátim, én Peuse Henrik, barátnémat ifjabb Lloyd Marit nőül veszem, s ígérem, hogy Isten segítségével hű és szerető életpárja leszek, mignem az Urnak tetszeni fog, minket a halálban egymástól elválasztani.“ — Ugyanezt ismétli Lloyd Mari is kissé halkabb hangon, mire az ujházások ismét elfoglalják helyüket. Most újra öt percnyit általános csend áll be. Ezután a vőlegény fivére lépett az emelvényre, imádkozott, s beszédet tartott az új házaspárhoz. Őt követték a társaság előljárói, kik az egybekelésről felvett jegyzőkönyvet fölolvastán, a jelenvöltek által aláírták. S ezzel vége lön az egész házassági szertartásnak.

+ (Keltős tojás.) Aussigban egy asszony tésztagyuráshoz egy olly tojást ütött fel, mellyben a rendes fehérnyén és székén kívül egy galambtojás nagyságu, kemény héjjal bevont s kifejlett tojásra bukkant.

+ (A japáni nők) legnagyobb büszkeségüket abban helyezik, ha minél több selyemruhát birnak, s természetesen azt fitogtathatják is. E fitogtatási szándékból járnak a színházba is, hova roppant kosarakban cipeltetik maguk után ruháikat, s a felvonásoközket legczélszerűbben vélik eltölthetni azáltal, hogy minden felvonás végével másképp öltözködnek, s velök menő nőcselédik segélyével folyvást piperézik magukat. — A japáni nők nem állnak utolsó helyen e női hiúság tekintetében.

○ (Szerbország) összes népessége, mint már említettük, közel egy millió; évenként 13 ezerral születik több, mint a mennyi meghal, tehát a szaporodás egész Európában sehol sem olly nagy mint itt; az iskolák összesen csak 11,100 tanulót számlálnak, ezek közt van 500 leány; a posta által évenként szállított levelek száma nem megy túl a 100 ezeren.

+ (Az amerikai Egyesült-államokban) mult évben 82 vasuti szerencsétlenség fordult elő. Elvesztett ezek alatt 119 egyén, súlyosan megsebesült 417.

FARSANG VÉGNAPJAIRA.

FARSANGI KRÓNIKA.

Egy csomó farsangi tudósítás fekezik előttünk az ország különböző vidékeiből. Illő, hogy röviden megemlékezzünk mindegyikről, mint a közélet és szellemnek ez időszakban egyes nyilatkozványairól:

— Nagy-Károlyból (Szatmár) január végéről panaszos kifakadást vettünk bizonyos tulságos szigorúság miatt, mely a mulatnivágyók örömét megháborítja. Tudósítónk szerint a tárgy következő: „Van itt mintegy kétszázra menő tagból álló társaság, mellynek van egy bérbeni épülete és könyvtára, mit együttvéve *Casinónak* hívnak; az évek óta tartott csendes egykedvűségéből ezen társaságot is kirántá a hosszú farsang, és kedve kerekedett volna az általa bérben birt helyiségnek tekéző szobáiban s éttermében zártkörű társas tánczvizalmat, azaz olly magyar lakomát rendezni, mellynek mottója: „ha jöttök, lesztek; ha hoztok, esztek.“ — Már minden meglett volna, . . . no de hogy az akadályt megértjük: újra megemlítem, hogy ezen egylet, minthogy czélja nem speculáció, hanem nemzeti művelődés, (miért is alapítót, kik közt halhatatlan Kölcsényket is láttuk, még poraikban is az Isten áldja meg!) mindeddig nem tudott saját lakására vergődni, vulgo: nem háziur, hanem gr. Károlyi György lelkes hazánkfia által, hazafiúi pártolásból, kedvező feltételek mellett bérbe adott helyiségben lakik; a nevezett gróf urnak egyik főtisztje, ezen bérbeni helyiségen bál-tarthatást az egyletnek határozottan megtiltotta; s miért? — mert szerinte ezáltal „a regáljog csonkítása követettnék el;“ ez csak nem lenne baj, ez ellen még lehetne demonstrálni az Istenben boldogult Corpus Jurissal; de ezen ur tilalmának még azon utóhanggal adott nyomatékot, hogy ha még is netalán megtörténék a bál, *nagyon híhető* (mi nála bizonyost jelent), hogy a bérbe adó gróf ur a Casinó iránti kedvezményét visszavonva, a bért felmondja; — s így a testület, hogy csekély jövedelméből ezután is annál többet áldozhasson a nemzeti irodalom pártolására, erkölcsileg kényszerült az előízben olly pompás s felségesnek mutatkozó csendes házi dinomdánomot elnapolni azon boldogabb időre, midőn ur lesz ő is saját házában, mint a bagoly fészkében; nem képtelenség, — de mikor?

— Török-Szentmiklóson, február 10-kén, a „Sas“ czimű vendéglőben a *tarisznysáoknak* vigadó bálja volt, a mi annyit tett, hogy a szépnem küldött enni valót, a férfiak pedig a reájok kivetett összeget fizették; az izraelita

kereskedők felszólítottak, hogy czukorral, kávéval, theával és gyertyával gyámolítsák a tarisznysá bált. Többen engedtek is ezen felszólításnak. Végre kondult a kezdő óra s ráhuzták a Kállai kettőst a barna zenészek, indult kicsinye nagyja, ifja örege az öröm kiöntéséhez; elkezdődött tehát a bál; a szépnem gyöngyével, volts olly szépek, olly gyönyörűek, olly kellemesek valának, mint a fejlődő rózsza, sőt (mint elragadtatott tudósítónk írja) az egész báli kör olly szép volt, hogy az éjjeli csillag lemosolygott és megállt bámulatán. — A vigadók táncza, a csárdás, leginkább lelkesíté a szépnem kebelét; fordult elő néha negédes franczia, széles német táncz, ugripolka is. A mellék terem a borozók- és szerzőkkel volt tele; kik közül némellyek szemük keresztbe állása által az Ábrahám kebelére mélyedtek le, mások gunyosan mosolyogtak, mintha az „Augsburgi hírlap“ okosságait olvasnák; mások édesen mosolyogtak, mint a felmetszett tyroli sajt; mások a bor leütő hatalmánál fogva ingadoztak mint a Tóbiás szakála; mások végre az álom hatalmánál fogva olly nagyokat sohajtottak, hogy a Liechtensteini hercegségben zivatarnak oda illtet volna. Tizenkét órakor az összegyűlt tarisznyság összesége felbotatott, és a bennük rejlő tartalom belőlök kivétellett, és szép renddel, a mint dukált, az asztalra fölhelyeztetett; volt minden a fényüzésig. Először a nők a szépen megterített asztalnál helyet foglaltak, a férfiak, a mint illett, nézték. Ez megtörténvén, a férfiak égre kiáltó harczokat kezdettek a kések élével a sonkák, kappanok és nyul sülték ellen, és a maradékot sáska módra egy elpusztították, — hogy reggel csak az asztal alá szép renddel helyezett csontok mutathatták az elmúlt fényüzést. A vendégkoszorúnak egy része 5–6 órakor, más része pedig a jótékony napfénynek felderültével osztott el. — Ime illyen volt körülbelül a török-szentmiklósi tarisznysá-bál. De, kérde levelezőnk, nem jobb volna-e nekünk úgy vigadni, hogy örömünk alapja volna valamely szent, üdvös intézet és czél gyámolítása? Nem jobb volna-e nekünk összehuzódni, kotteriákra nem szakadni, különböző chinai válaszfalakat nem építeni, sőt ezeket fundamentomostól lerontani? Nem jobb volna-e nekünk testvérileg összeölelkeznünk s egymást le nem néznünk azért, hogy egyik leeresztett hajjal, egyszerűen, nem divatosan öltözik, nem hord kalapot, nem visel krinolint; míg a másik fellegrákokat épít képzetének, kalapot és krinolint visel? Lehet, hogy a leeresztett haj és egyszerű nem divatos öltözet alatt tisztább szív dobog, s mind szellemileg mind anyagilag miveltebb és boldogabb mint amaz, kire finomabb öltönyt adott a sors gunyul, hogy vele lelke nyugalmát és keble békéjét elostorozza! Nem jobb volna-e nekünk társasulatságunkban egyszerűbb felebarátunkat is részelt

tetni, a gyengébbeket oktatni, vezérelni, a finomabb viseletre tanítani? hiszen nagy is mindnyájan egy atyának gyermekei, testvérek vagyunk. Higgyétek el, hogy a fényűzés nem egyéb, mint mesterkéltséggel szegénység, a megelégedés pedig természetes gazdagság.

— *Szolnokról*, febr. 15-ről ezt írják: Eddig nálunk négy jelentékeny tánczvizgalom lejtetett el a semmisség ölébe. Az első vizgalom, a Dunagőzhajtársaság kormányosai; a másodikat, a polgárok; a harmadikat, a törvényszék; a negyediket, a mérnökök adták. Mind a négy igen szép volt. A két utóbbi vizgalom még arról is nevezetes, hogy a vidékiek tulnyomó számmal haladtak felül ott, a helybelieket. A törvényszéki fényes vizgalmon, a nagy-kőrösi hangások, nem ugyan kielégítőleg; a mérnökökéen a Czeglédről meghívott katonabanda, zenéltek. Legszébb vizgalomnak tartják nálunk a törvényszéki és mérnöki bálakat, és úgy látszik, Casinói bál nem lesz. Nem lesz pedig azért: mert erre a vizgalom költségfödözésére, a casinó-pénztárának még csekély öszletéből kellene bizonyos részt igénybe venni. Nem lehet kívánni! Jótékony célú bálra semmi kilátás sehol; pedig ez lenne a legszebb, mert itt a vígság a hasznossal is egybe van kötve. Jótékony cél pedig akadna itt akármennyi. Elavult állapotban van orgonánk, hát a kórház? vagy a casinói leendő könyvtár?

— *Vaálon* (Féher) febr. 5-ére egy uri zárt-tánczvizgalom volt hirdetve, de a közbejött akadályok miatt csak febr. 17-én tartatható meg. E napon — írja tudósítónk — le is tánczoltuk Riczi Ferkó barna bandája szivvidámított csárdásait. — A tánczvizgalom tiszta jövedelme 87 ft. 25 kr. ausztr. pénzben a kitűzött célra a helybeli olvasó-egylet alakítójának azonnal átadatott. Hogy a rendezőség e tekintetben a szép célnak nagyobb összeggel nem szolgálhatott, nem hanyagság vagy rossz idő, vagy más akadály okozta, hanem egyedül a helybeliek idegenkedése, kiknek nagyobb része (kivéven hat családot) oda nyilatkozott, hogy majd biz ő egy pengő forintot fizet, hogy más azon könyveket vegyen és olvasson stb. stb. — E tekintetben köszönet a szomszéd Tabajd, K.-Szt.-Péter, Martonvásár és a távol eső Adony és Hamzabég azon urai és hölgyeinek, kik ott, hol jótékony célról van szó, fáradságot és pénzt nem kímélve, a vaáliak példáját nem követve, olly szép számmal szerencsésítették benünket; reméljük, nem is bánták meg, hogy eljöttek. — Bátkirálynő nem volt, mert a 80-at meghaladó szépnem valóban egyes-egyig szép volt, mert az egész koszorut a tiszta, de magyaros egyszerűség környezte — krinolint nem láttunk!

— *Kapuvártól* febr. 16-án volt egy igen diszes tánczvizgalom, hol a hölgyeket az egyszerűség tette szépekké és bájolókká, de — mint tudósítónk írja — „nehányon mégis látható volt a nagyságos terjedelmű krinolínok méltóságos lebegése.“ A kedvderítő csárdásokat a győri Farkas Miska húzta. Szép táncz és kellem által többen tüntek ki, de — a levél szavai szerint — „bátkirálynő volt és leszen: nemzetünk örangyala, melly a vígadó magyarságot is lelkesíti s azt nemes czélokért folyvást áldozni tanitgatja.“ A bálvendéglős most is minden dicséretet érdemelt ki.

— *Emődön* (Borsod), hol arról panaszkodtak mindig, hogy nincs egyetértés, hogy nem lehet a lakosokat egy célra egyesíteni, két lelkes hölgy (b. Splényi Sarolta és Amália) meghazudtolá az eddigi részvétlenséget. Ugyanis tánczvizgalom indítványozának az ottani iskola javára, és a bál nem csak létrejött, hanem legjobb sikerrel is folyt le, maradván belőle az iskolának 22 pft haszna. Mindenki megelégedve távozott. Ezen kívül még egy illy vizgalom volt kilátás a templom elavult orgonájának kiigazítására.

— *Losoncra* azt írják, hogy ott a farsang igen egykedvűleg folyt le — ide nem számítva a közintézetek javára rendezett néhány tánczvizgalom, hol a közjóért még mindig fel szokott villanni a losoncziai kedélye, bár különben nem a legjobb kedvnek örvendenek is. Csak a köznépek lakodalmas kurjongatásai emlékeztettek leginkább a farsangra, különben — azt írják — alig lehetett észrevenni, farsang van-e vagy böjt?

— *Tokajban*, febr. 12-én, az olvasóegylet rendezett egy *seneestélyt*, melly szép számú közönsége és az illedelem határai között csapongó vidám kedélyessége által nem csak az olvasó-kör jövedelemforrását növelte, hanem ez előtt vidám hangulatáról ismeretes mulatságainknak már-már sülyedni látszott becsét és előbbi jó hírét visszaadta. Emelte ezen estély ünnepléses vidámságát az ott mulató színésztársulat egyik tagja, B. . . né sikerült szavalata. ugy szintén T. . . és G. . . urak tapsviharral kísért jeles zongorajátéka. — Fájdalommal említi ugyan tudósítónk, miszerint az ő szépűgű körmagyar tánczot némely casinói tagok, daczára az általános lelkesedésnek, melylyel az később lejtetett, — kiküszöbölni igyekeztek, — de reméli, hogy jövőre nézve e részben sem leendő alkalma akadályokkal találkozni.

— Pestmegyében *Monostor* helységben (Pócs-Megyer és Sz. Endre között) febr. 21-én egy vidám társasági bál tartatott, mellyen Budapestről is többen jelentek meg, a kik nem győzik eléggé dicsérni e vizgalom kedélyességét s különösen az ott talált deli tánczosnókat. A zenét a sz. endrei első banda, Marczai bandája húzta.

— *Házi-bál Nemes-Dömölkön*. Vas megyében a sűrű népességű Kemeenes-alján, hol a nemesség és az uri-rend főleg otthonos, mindennemű összejövetelek gyűlpontja és helye *Kis-Mária-Czell* levén, mellytől Dömölk csak fél negyedórányi távolságra esik: ugyanott szoktak tartatni nyilvános tánczvizgalom is egyik vendéglőben, hol ahhoz elég tág és csinos épület van, — minden farsangon 3—4 ugynevezett urasági- és társasági-bál; e farsangon is több adatott. De azt tapasztalták, hogy az efféle nyilvános bálokban az ember nem érezheti magát egészen fesztelenül, s az élvezet drága pénzbe kerül. Azért a pápaiak példája után indulva a nemes-dömölki kis helységben is, több leányos uri-családban magánbál tartása lön megpendítve, és talált is ro-

konszenyre. Tánczteremhez D. . . né özv. asszonyosság volt szives, lakában egy nagy és egy kisebb szobát felajánlani. A mi bizony nem kicsiny áldozat. Meglevén ajánlja így a tánczterem, mint legfőbb kellék, a többi kellékekhez a helyben lakó öt uri család csakhamar szövetkezett, adni mindent, a mi kívántatott; — egyik ajánlott süteményeket, másik pecsenye-neműeket, harmadik czukrot, kávé és théát; egy vendéglő jó sági és somlyai borokat; a házi-asszony pedig vállalta a két szobához szükséges fűtetést, kivilágítást, szolgálattételt, zongoráztatást, a süteményekből is a farsangifánkot. A mulatásghoz határnapul február 17-ik estéje állapított meg közakarattal. Hivatalos volt közelből és távolból számos ifju és hölgy. Előre is vala nagy örömsok családban; vala sürgés, mozgás, lótas, futás, varrás, készülés a dömölki házi-bálra. Kedvezett a távolból jövőknek az enyhe és szélcsendes, holdvilágos éj. Elérkezvén az esengve várt est, szállongtak a vendégek mindjárt alkonyatkor. Egy dilettans-zongorázó ifju pedig már a zongoránál ült, és megkezdte játszani vig darbjait, mellyekre a gyülekező vidám fiatalosság, — be sem várva az összes társaságot, — fürgén járta a nemzeti magyar tánczot. Pauza alatt, a szobában hagyott kalitkából, szép kanári madár csicsergett az ember-zaj közé. De mint lön meglepve a társaság, midőn a zongorázót egy belépett cigánybanda váltotta fel! Valamellyik jókedvű fiatalnak mesterege volt ez bizonyosan. E zenészkar vezérléte szerint aztán, — a vacsorázás is csak szertehordozással végeztetvén, — folyt a tánczolás mindennemű variatióban, közbevetett játékok és dalározásokkal, a legszebb rend és illedelem mellett, szintén kivilágos reggelig. Hanem a tánczgyűes deli ifjak majdnem olly szorultságban látták magukat, mint a millyent nemrég a kaliforniai ifjakról olvastunk, hogy t. i. a kisasszonyok száma sokkal kevesebb volt az övéknél, úgy hogy a férjes hölgyeknek kellett pótolni a hiányt. Mert a fiatalok neszével eljött számos öreg is, kik a mellékszobában több asztalnál foglaltak helyet. Megjelent az itt telelő cs. k. katonaságból is néhány tiszt, kik német létékre teljes szívvel, lélekkel járták a magyar tánczot. Az öregek öszszülve borozgattak; a régi boldog idöket emlegették, és fel-felköszöntették poharaikat: „*Adjá Isten, hogy a magyart . . .*“ Eljött e ritka bálba hiteseivel a dömölki lelki-anya is, fölötte nagy örömet és tetszését nyilvánítván. A vendégek összes számát közel ötvenre tehetni. De a társaság minden tagjai, öreg apró, férfi és nő, egymásiránt kölcsönös becsülést és nyájasságot tanusítottak; pedig csak az illy bál az igazi élvezet.

Es ime, uraim! így lehet nemcsak városokon, hanem falukon is olcsón bált tartani, és ártatlanul együtt vigadni; — csak egymás kölcsönös becsülése és szives jóakarata kell hozzá. Az illyen bált utólag is sokáig emlegetik kellemesen, sok beszédre nyujt tárgyat és alkalmat; de itt gyakran olly érdekes ismeretségek szövetnek az ifjak között, mellyek teljes életükre boldogítóan kihatnak.

— Félbeszakasztjuk itt a farsangi tudósításokat, hadd jusson azokból még jövő alkalomra is. — Befejezésül csak annyit, hogy még a szegény *elmebeteg* is vigadtak. Ugyanis a Buda-Krisztina-városi *örüde* tulajdonosa és igazgató főorvosa dr. *Schwartz* Ferencz, az intézetében fölépülő elmebeteg lelkividámítására, m. hó 26-án bált adott, hol, e nemes célból buzditva, számos más főbbrangu vendégek is megjelentek; e legjobb izléssel rendezett tánczestély, hol igazi kedélyes öszhangzás uralgott az összes vendégkoszoru közt, hol beteg nembeteggel egyaránt vigadott, s viradtig zene és táncz meg nem szünt, valóban dicséretére válik a báladónak, annál is inkább, mivel az igazgató-főorvos ur ez által nyilván tanusítja, hogy betegneinek állapotát igazán szíven hordozza, jól tudván azt, hogy az elmebajosokra nézve a leghathatósb gyógyszerek egyike: a lélek fölvidámítása.

M i u j s á g ?

△ (*Almás* b. *Rudics József 6667 frt tőkealapítványát*), mellyet annak idejében Ferdinánd főherczeg koronaörökös 5 cs. Fenségének, magyar királylyá koronáztatása alkalmából, 1830-ban a tervezett és *Ludovica* császárnéról nevezendő pesti katonai-növelde alapjának szaporítására ajánlott volt, f. é. febr. 14-kén még 10500 frttal megszerezve a felsőbb katonai-képzőintézetekre ruházta át, a nélkül hogy az előbbi ajánlat célját megváltoztatta volna, miszerint az egy, Magyarországból származott, a magyar nyelvben tökéletesen jártas, kiválóan a Rudics családból való ifju nevelésére fordították. Az alapítványi okirat ép azon nap kelt (febr. 14-én 1859), mellyen a nemes alapító fél század előtt a pesti egyetemen a szabad művészetek és bölcsészet tudori rangját elnyerte vala. (B. H.)

○ (*Szt. Háromság-szobor*.) A német lapok írják, miszerint el van határozva, hogy Pesten a belvárosi plebánia-templom elé a 1686-ban elpusztított Szentháromság-szobor helyébe 40—50,000 fton egy 54 láb magas göth faragványt emelnek. A tervet *Halbig* bajor szobrász készítette.

+ (*A „Lendvai-szoborra“*), melly több lelkes magyar hölgy részvétel folytán leendő fölállítva, három terv érkezett be Tomori Anasztázhoz. Több műértő a Dunaiszky tervét nyilvánította legméltóbbnak a kivitelve. Ez az elhunyt nagy színművész, álló nyugodt helyzetben, redözetes köpenybe burkolva, mosolygó arczszal ábrázolja. Hírszerint 4—5 hó mulva már föl is lesz állítva a nemzeti színház előtt.

△ (*Az építészeti emlékek sentartására és nyomozására fenálló központi bizottmány Bécsben*), *Paur Ivánt*, gr. Széchenyi irattárnokát Sopronban, megkeresé és felszólítá, hogy egy állítólagosan talált avar gyűrű iránt tegyen vizsgálatokat. *Paur Iván* ur a fölhívásnak engedve, késznek nyilatkozott a helyszínen vizsgálatokat tenni, mihelyt az idő megengedi.

+ (*A miskolczi sáinházat*) *Molnár György* szinigazgató bérelte ki.
+ (*A kör-magyar Lembergben*) a tánczmesterek nagy szorgalommal tanítják, a lembergi tánczkedvelők pedig nagy buzgalommal tánczolják.

— (Szigeti Nyitrán) igen lelkes fogadtatásra talált, mire nézve ezt írja egy ottani tudósítónk: „Nyitrán három hónapja, hogy Kocsisóvszky igazgatása alatt egy magyar színész-társulat tartózkodik. A közönség nagyban pártolá s látogatá mindig e társulat előadásait. Hire jött egyszerre, hogy Szigeti, a nemzeti színház tagja, vendégszerepeket adand Nyitrán. Nagy örömmel vettük e hirt, melly be is teljesült, mert a várt vendég az általa irt „Falusiak“ című vigjátékban febr. 12-én adá első vendégszerepét, azonkívül még 5 darabban lépett fel, míg febr. 19-én a nyitraiak jutalomjátékát ünnepelték. Midőn a kárpit felvonult, egy szép nemzeti színű szalaggal díszített koszorúval fogadtatott a tisztelt vendég, az első felvonás után pedig nagy tapsal hivatott elő. Ekkor egy ur színpadon fogadta, egyszerű, szép koszorút tartván kezében. A szavak, mellyeket hozzá irányza, a művésznék köszönetet mondanak azért, hogy a honi nyelv kifejtésében, s az irodalom mostani emelkedésében művei által résztvevő lett, s továbbra is e pályán haladásra serkentették. Hogy pedig bemutathassa, miképen Nyitra a nyolcz század zivataru után is mind azt hón pártolja, a mi a honi nyelvet, s a hazafiságot fejleszti, egy 130 ft. pp. értékű ezüst serleget ada át a költő-színésznek. Ez szivreható szavakkal fogadá ez ajándékot, s febr. 21-én Nyitráról elutazott, hogy már 22-én a pesti nemzeti színpadon fölléphessen.“

△ (A világhajózás divattá válik.) A jövő hóban Antwerpből egy hajó induland világgá, vagyis a földgolyó körülkerülésére. Akárki is elmehet vele — jó pénzért. Előleges kiszámítás szerint, föltéve, ha hajótörést nem szenved, 14 hó múlva visszatér oda, honnét kiindult. Az utazás és mindenellátás költsége 4000 frank.

♣ A Kecskeméti-utczában levő „Két törökhöz“ címzett kávéház közeléből újra fölszereltetvén, benne a legpontosabb szolgálat mellett a legkitünőbb italok találhatók. E tekintetben kevés kávéház versenyez a „Két török“-kel.

+ (Fülekről) írják a „Hölgyfutárnak“, hogy e kis 1500 lélekből álló városkába és csekély vidékére összesen 122 példány magyar lap jár. Ezen mindenesetre jelentékeny irodalom pártolás a köznépnél, főképen a néptanítók és kerületi jegyzők buzgó tevékenységének köszönhető. Ugyancsak Füleken casinót szándékoznak alapítani, s ha az eziránt felsőbb helyre fölterjesztett folyamodás helyben hagyást nyer, még ez évben létesülni fog.

+ (Egy párisi szabó) olly télikabátot talált föl, mellyet valami belalkalmazott rugó megnyomása által pillanat alatt elegáns frakká lehet változtatni. A feltaláló e kabátot „en tout cas“-nak keresztelte el.

— (Ezüst-menyegző Külső-Somogyban.) A több házi-mulatság közt, mellyeket a környékben több család tartott már (az igazi magyar vendégszeretet jellemzően mindegyiket), kitüntetést érdemel azon ezüst-menyegző, melly két család által együtt tartatott, az ádándi vendégfogadó terebében, mult hó 7-én este. Az együtt tartásra azon ok adott alkalmat, hogy e jelen ezüst-menyegzős, egymást hónszerező párok, ezeltől 25 évvel egy napon csatoltattak össze a hit rózsánczaival. E menyegzők tisztos vőlegényei voltak. Kovács Imre ur (Taliáné asszonyaság, ádándi urodalmi kasznárja) és Jófey István ur (a főt. káptalan ságvári urodalmi ispánja). A tisztos vőlegények és menyasszonyok méltóságjeljesen, keresztényi áhitatosság ihletétől dobogó szívvél s a boldogság érzetében örömtől sugárzó arczzal, — és a 25 éves igaz szerelem zálogaitól környezve, jelentek meg este 8 órakor a vigalom helyén, hol is a már összegyülekezett vendégkoszoru által, szünni nem akaró éljenzésekkel, üdvözöltettek. Miután a nagyszámu vendégkoszoru fő kiegészítő részei megjelentek, a kedélyes mulatság megkezdődött csárdással, mellyben a tisztos ünnepelt tagok is részt vettek, aztán átengedték a tánczbani mulatságot a szép deli természetű sarjadéknak, maguknak csak a benők gyönyörködést tartván fenn. A jó-kedvteljes ezüst-menyegző kivilágos viradtig tartott, hol az ádándi Böge (első muzsikus) tiz barna társával jól talp alá huzott csárdásaival, és szivhez szóló lassu magyarjaival fokozá a különben is jó kedvet. — A jó Isten engedje megérni ez ezüst-menyegzőt tartott pároknak, hogy az arany-menyegzőt is megtarthassák! — Közli K... L..., egy a jelenvoltak közül.

+ (Gyász hír.) Alig hogy Irinyi Józsefet, férfikora virágában, általános részvétl könye közt, az örök nyugalom helyére kísértük; már ismét egy érzékeny csapásról kell a közönséget értesitenünk, melly legközelebb irodalmunkat érte. Benedek József, kinek sok készütséggel irt természettudományi cikkeit a „Családkönyvben“ és a „Budapesti Szemlében“ élvezettel és tanulsággal olvastuk, mult hó 25-én este, hosszas súlyos betegeskedés után elhunyt. Csak 34 évet élt, s nevelői pályája végén, midőn teljesen az irodalomnak élhet vala immár, — írja a „P. Napló“ — egy nagy reményekre jogosító írói pálya küszöbén, lepte meg a halál. Humboldt „Kosmosa“ ismertetését találták íróasztalán félbeszakítva, mellyet a „Budapesti Szemle“ számára irt. S ez alapos készütséggű szakember nem rideg szaktudós volt csupán; hazai viszonyainkat teljesen értő, a hazai ügyeken hő részvétl csüggő hazafit is vesztettünk benne. Nevelői érdemeit senki sem ismeri és méltányolta inkább, mint azon tiszteletreméltó család, mellynek ápoló gondjai enyhítették betegsége súlyos szenvedéseit. A jeles nevelő átszállítá mintegy szellemi jobb részét derék növénydekére, kinek fényes előmenetele mind az erkölcsi, mind a reáltudományokban, volt a szerény férfunak egyetlen büszkesége. Vannak e fölött és pedig nem kevesen, kik e sok műveltségű, ritka becsületességű, kedélyes férfunban a mindenütt szivesen látott társalkodót, a minden áldozatra kész jóbarátot siratják. Hült tetemei m. hó 26-án takarítottak el; tisztelői, barátai és irótársai nagy számmal sereglettek össze gyászravatala körül, s mélyen megilletődve kísérték ki az öröknyugalom helyére. Az engesztelő áldozat az elhunytért, a belvárosi főtemplomban f. hó 1-én mutatattott be a Mindenhatónak.

△ (Bosco fia) jelenleg Bécsben mulat, azaz hogy mulattatja a közönséget. Azt hirtelik, hogy atyjánál sokkal ügyesebb, pedig már ez is igen nagy ezermeister vala. Bizonyosan le fog jőni Pestre.

Levelezés.

Bécsi levél. Bécs, febr. 22-én. (A magyar bor. A magyar humor. Magyar ifjak temetése. Borri ur új balletje.) Azon körülmény, hogy angol, francia, dán, német, muszka, sőt még a borellesen Korán hivei, a persa költők is, lelkesedéssel énekelnek a magyar borról (az ebbeli meggyőződés méltó kifejezésében hazai poetáink sem maradván leghátul) — bármennyire közreműködött legyen is a magyar bor világhírének megalapításában — már csak hirdetőinek fogékony természeténél fogva sem tekinthető azon közegnek, melly e cikkeknek utat törvén számára a világkereskedelemben, kimutassa azon álláspontot, melly őt jeles tulajdonainál fogva illeti; . . . s aztán az annyi nyelven örökített magyar bor, sokkal ingerlőbbnek mutatkozik még a legpenészes üvegen is, mint az össze-visszaaranyozott könyvben ámbár csak ez az egyetlen dolog még, mit a hitetlen könyvkerülők a halhatatlanság jelöltjeinek elhisznek; azt t. i. : hogy a bor jó. — A borászat körül általános, a magyar bor terjesztésére nézve különös érdemekkel bíró hazánkfia, Schwarzer Alajos ur, egy „központi magyar borraktár“ felállítására engedélyt nyert. Ez új intézet élén Ürményi József, Széchenyi Béla és Zichy grófok, Gyürky ur és még több művelt szakférfiu áll, kiknek tapintatteljes vezérlésétől jogosan remélhetjük, hogy Magyarországnak ezen ugy is gazdag, bár a termény nemességével aránytalan jövedelmi forrása, még dúsabban fog fölbuzogni. — Magyarországnak a borkérdés csak újabb időkben részesült a kellő figyelemben, s hogy boraink a legfinomabb francia és spanyol borokkal a versenyt kiállják, tudni fogják azok, kik a világvárosok kiállításain összehasonlításokat tettek hazai terményünk s az idegen borfajok között. — Hát ha még termelőink nagyobb része lelkiismeretesben bána el azokkal a zamatos magyar borokkal! Példányképét a szenvedélyes és tapasztalt borásznak a több kiállításon éremmel díszesített h. i prépostban láttam. A főtisztelendő urnak pinczéiben a nyáron fordulván meg egy jeles magyar gazda, egy kitünő dinnyész s egy derék magyar írónak társaságában, olly jeles borokkal kötöttünk ismeretséget, hogy a francia pezsgőnek egy csepp oka sem lett volna elpirulni, ha egy töről eredt édes vérrokonokul, azokat a menyei cseppeket állították volna melléje, mellyek a jól emlékezem rá — balról voltak egy termetes hordón, zöld üvegekben föllálítva. A mint a jeles főpap mondá: „e magyar pezsgő minden ingredienciának hozzáadása nélkül önmagából fejlődött.“ Bouquetja a legpompásabb volt.

Miután ritkán vagyok azon kellemes helyzetben, hogy a jó magyar bornak ellenállhatlanságát saját tapasztalatból konstatirozhassam; miután a sörnek hideg philosophiája korommal . . . olly mértékben ellenkezik, hogy lelkesítő hatásáról eddig eléggé meg nem győződhettem; . . . szórakoztató sétalovaglásra nem rendelkezhetvén — sarkantyus csizmákkal; a bölcsök köve után se futhatván szünet nélkül, rám nézve a hazai lapokban való böngészetnél alig van kellemes időtöltés, annál is inkább, mivel a közvélemény egyik közlönyéből, míg azon jóakaratu utmutatást olvasom ki: hogy miképen nem kell lapot szerkeszteni, a másíknak ügyes szerkezete mind jobban érleli bennem azon hitet, hogy az idegen nem mindig a legjobb.

Tekintve fiatal korát és a külföldi lapok közönségéhez képest, csekély számúnak pártfogásából sokat ígérő vállalatokká fejlődött „Üstökös“ és „Bolland Miska Albumát“: az életünkről, fajunk természetéről, hiányairól, hibáiról, hagyományáról s szokásairól homályos, vagy épen semminemű fogalommal nem bíró külhoni humoristico — satyrico lapok réghajtott nélkülözhetőségét el kell ismernünk.

Az idők változnak, a bölcs bölcsesség belátta, hogy a legalaposabb és legszabályosabb okoskodásokkal sem ér czélt; lerántá a parókat és fejébe csörgő sapkát huzott s nevet gyarlóságainkon, nehogy sirni legyen kénytelen, — Irodalmunkban ezen iránynak tüzetes művelésére rég szükség volt már, s annál nagyobb örömmel üdvözöljük a magyar humor s élcznek e képviselőit, miután sok tehetség, mellyek a többé kevésbé határozott irányú lapok medrében nem fejlődhetek ki azon szabadsággal, mellyre a specialitásnak olly nagy szüksége van, itt kétségbevonhatlan jeleit adák életrevalóságuknak.

Harlequin csörgetyűjét tulkongja, „a temetésre szóló harang“, a farsang rózsaszín szalagjai elsötétülnek ama fekete lobogó árnyában, mit a fáradhatlan halál Bécs fölé győzelmi jelül ismét feltűzött. E perczen is mennyi fiatal sziv küzködik életlőtő lehellete ellen, jeges kezével mennyi ábrándot, mennyi reményt, mennyi örömet fagyaszt meg! . . .

Tegnapelőtt temettük el két hazánkfiát, Kimisi és Szunyogi orvosnövénydeket. Az életerős, virágzó ifjak kevés nap alatt haltak el, s mint a betegszobában, ugy a sirban is, egymás mellett feküsznek . . . Isten tudja, hanyad magukkal. A halál olcsó Bécsben, de annál drágább a sirgödör. — Midőn jóslatszerű északi szél bugott a száraz galyak s a merev sirszobrok között, midőn a koporsókra a kemény földnek rögei zuhogtak le, midőn a távol anyákra gondoltunk, kiknek keble e sötét perczen tán a közel viszontlátás gyönyörében dobogott fel, midőn végig néztünk gondolatban eskaláján egy szegény emberéletnek, melly ugyis fukar azon órákkal, mik küzdelmeivel kiengesztelnek, lelkünkön egy mély, mérhetlen bánat, egy borús sejtetem huzódott keresztül, szemünk elhomályosultak és kerestük ama nagy kérdőjel, ama néma rejtély megfejtését, mellynek neve jövő.

A sir felett Kotsányi László ur, magyar nyelvemester, mondott el ne-

